

ĮVYKIAI, PROBLEMOS, NUOMONĖS

PINIGŲ KAINA (I) – **Petras Maksimavičius** 3

JUBILIEJAI

10 METŲ – DAUG AR MAŽAI? – **Jolanta Bagdonavičienė** 5

ŠVIETIMAS

ANYKŠČIŲ SVETINGUMAS UŽSIENIO LIETUVIUS PASITINKANT – **Aira Gurauskaitė** 8

SEINŲ „ŽIBURIUKAI“ VILNIUJE – **Inga Vilkelienė** 10

PASVEIKINOME LIETUVOS KARIUS – **Seinų „Žiburio“ inf.** 11

AR LIETUVIŲ CHARTOS NUOSTATOS AKTUALIOS ŠIANDIENOS LIETUVIAMS, GYVENANTIEMS SUVALKŲ TRIKAMPYJE? – **Inga Radzevičiūtė** 12

MOKSLEIVIŲ ŽINIŲ KONKURSAI APIE ŠV. KAZIMIERĄ BEI PALAIMINTUOSIUS JURGĮ MATULAITĮ IR TEOFILIŲ MATULIONĮ – **Nastutė Sidarienė** 13

EKSKURSIJA PO LAZDIJŲ KRAŠTĄ – **Grażina Kibyšienė** 14

KULTŪROS BARUOSE

PASAULIO LIETUVIŲ METAMS SKIRTAS ŽURNALISTŲ PROJEKTAS „LIETUVIAIS ESAME MES GIMĘ!“ – **Lilija Valatkienė** 15

„VYČIŲ“ ŠOKĖJAI PASIPUOŠ NAUJAIŠ SURDUTAIŠ – **Asta Pečiulienė** 18

IŠ MŪSŲ PRAEITIS

SEINŲ VYSKUPIJOS LIETUVIAI KUNIGAI, NUKENTĖJĘ DĖL 1863 M. SUKILIMO – **Gintaras Lučinskas** 19

PARTIZANŲ DEŠINIOJI RANKA. RYŠININKĖ VERONIKA JUDICKAITĖ-GRIGUTIENĖ – **Jurgita Stankauskaitė** 22

IŠNYKĘ IR NYKSTANTYS KAIMAI 24

SKELBIMAI

SPAUDA RAŠĖ

LIETUVOS ŽINIASKLAIDA 26

Viršeliuose:

Seinų lietuvių „Žiburio“ mokyklos mokiniai prie vysk. Antano Baranausko paminklo jo mirties metinių proga (Irenos Gasperavičiūtės nuotr.)

„Intro“ jubiliejinis koncertas (Ingos Astrauskaitės nuotr.)

REDAKCIJOS ADRESAS

16-515 Puńsk, ul. A. Mickiewicza 23

tel. / faks. 87 5161 416

www.e-ausra.pl

ausra@o2.pl

LEIDŽIA

Lenkijos lietuvių draugija

16-500 Sejny, ul. Wileńska 9

tel. / faks. 87 5162 125

Vyr. redaktorė Irena Gasperavičiūtė
Redakcijos sekretorė Alicija Krakauskienė
Stilistas, korektorius Kazys Linka
Techn. redaktorė Aldona Jonušonytė

KORESPONDENTAI: Petras Maksimavičius,
Eugenija Pakutkienė, Jurgita Stankauskaitė

Spausdino „Aušros“ leidyklos spaustuvė.

Numeris pasirašytas spaudai 2019-12-06

Rankraščiai taisomi ir trumpinami redakcijos nuožiūra. Redakcijos nuomonė nebūtinai sutampa su autorių nuomone.

Lenkijos lietuvių draugijos sąskaita

BS Sejny, ul. Powstańców Sejneńskich 1, 16-500 Sejny

Nr. 23 93540007 0000 0000 0198 0002

SWIFT / BIC kodas POLU PL PR

RUCH S.A. vykdoma prenumerata

Spausdinto leidinio prenumeratą galima užsakyti tiesiogiai interneto tinklapyje www.prenumerata.ruch.com.pl. Kilus klausimų, prašom rašyti el. p. adresu prenumerata@ruch.com.pl arba skambinti „RUCH“ Klientų aptarnavimo centrui tel. 22 693 70 00 arba 801 800 803 (darbo dienomis 7–17 val.). Skambučio kaina pagal operatoriaus tarifus.

Zrealizowano dzięki dotacji Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji.

Ministerstwo
Spraw Wewnętrznych
i Administracji

Projektą iš dalies remia
Spaudos, radijo ir tele-
vizijos rėmimo fondas
(7000 eurų parama).

SPAUDOS,
RADIJO IR
TELEVIZIJOS
RĖMIMO
FONDAS

Mieli skaitytojai!

IRENA GASPERAVIČIŪTĖ

Iki Kalėdų dar toli, tačiau jau vakarais galima pamatyti vieną kitą girliandomis papuoštą namą. Jų kiekvienąkart atsiranda vis daugiau. Vos praėjus lapkričio pirmajai parduotuvėse ėmė daugėti kalėdine simboliška puoštų daiktų. Toks ilgas prieššventinis laikotarpis seniau lietuviams nebuvo būdingas, beje, jo neskatina nei dvasininkai, nei psichologai. Pirmieji mano, kad tai neatitinka Adventui būdingo susikauptimo nuotaikos, o psichologiniu požiūriu per tokį ilgą ruošimosi laikotarpį nublanksta pati šventė. Taigi šis mūsų „Aušros“ numeris dar visai ne kalėdinis.

Besibaigiant metams mūsų visuomenėje irgi nemažai įvykių. Lapkričio 26 d. Seinuose minėjome vysk. Antano Baranausko mirties metines, Seinų lietuvių „Žiburio“ mokiniai aplankė ir paminklą, ir vyskupo kapą, uždegėme atminimo žvakučius, kartu su Seinų kunigu Jaroslavu Kalinovskij pasimeldėme už žinomo vyskupo ir poeto vėlę. Tą pačią savaitę iš Punsko lietuvių kultūros namų į Seinų „Lietuvių namus“ buvo atvežta Lietuvių kalbos instituto parengta edukacinė paroda „Paliesk lietuvių kalbą rankomis“. Tai puiki mokymo priemonė lietuvių kalbos mokytojams supažindinti vaikus su indoeuropiečių prokalbe, sužinoti apie lietuvių kalbos žodžių kilmę, palyginti lietuvių kalbos ir kitų kalbų žodžius. Tačiau vaikams svarbiausia, kad visus eksponatus galima liesti, čiupinėti, pasidaryti raidžių atspaudus, pvz., išspausdinti savo vardą. Paroda veiks iki gruodžio 18 d., ją aplankyti gali ne tik mokyklos, bet ir kiekvienas, kas lankosi „Lietuvių namuose“.

Šį savaitgalį, t. y. gruodžio 8 d., svarbus įvykis – Lenkijos lietuvių bendruomenės Tarybos posėdis. Tačiau apie jį rašysime jau kitoje „Aušroje“.

Pinigų kaina (I)

PETRAS MAKSIMAVIČIUS

Prieš keliolika metų parduotuvės šventinėmis girliandomis pradėdavo puošti likus savaitei iki šv. Kalėdų. Vėliau, pardavimų strategai, stengdavosi palaukti bent kol pasibaigs Vėlinės. Šiandien Vėlinės jau niekam netrukdo. Šv. Kalėdos į didelius prekybos centrus ateina daug anksčiau, nes prekių pripildyti konteineriai iš Kinijos gali atplaukti bet kuriuo, pageidaujamu, metu. Svarbu, kad pirkėjai norėtų už tai mokėti pinigus.

Taigi artėja šventinis laikotarpis. Kai kam jis kelia galvos skausmą. Juk reikės pirkti dovanas, skaičiuoti kiek kainuos naujas išmanusis telefonas, televizorius ar spalvotos kojinės mylimajai. Sudėtingiau šį šventinį laikotarpį gyventi seneliams. Daugelis jų turi daug nuostabių anūkų. Pastarieji laukia dovanų. Telefonų ir televizorių ekranuose jie puikiai mato, kas baigiantis 2019 m. madinga, stilinga, nebanalu. Aš puikiai suprantu senelius, kurie nenorėdami rizikuoti, išsitraukia kelis banknotus ir paprašo Kalėdų senelio nunešti vaikams ar anūkams. Kokį jie šiais laikais turi pasirinkimą? Kaip jiems žinoti kas tas „Gizmos&Gadgets“ ar „Staxis“? Žinau, daugelis Jūsų prieštaras man ir sakys, kad pasaulis dar taip labai neišprotėjo. Sutinku. Tikriausia pateiktumėte daug gražių pavyzdžių, rodančių, kad galima padovanoti prasmingą dovaną ir nebūtinai tai turi būti keliais dydžiais per didelis („kad tik greit vaikas neišaugtų“) megztinis. Aš rašau apie materialėjantį pasaulį, kuris vis labiau ir įžūliau ateina į mūsų gyvenimą. Nusprendžiau parašyti apie fenomenalų

žmonijos atradimą – pinigus. Tiesą pasakius, nežinau ar tai žmonės išrado pinigus. Man atrodo, kad pinigai patys „atėjo“ į žmonių gyvenimą skirtingais istorijos laikotarpiais ir įvairiais pavidalais.

Kai turėsiu šiek tiek daugiau laisvo laiko, įsijungsiu kokią nors grafinę programą, suprojektuosiu 100 nominalo vertės banknoto kupiūrą ir išspausdinsiu spalvotu lazeriniu spausdintuvu. Ji bus spalvota ir turės nemažai atpažinimo ženklų, numerį, mano parašą bei įvairių grafinių simbolių. Atrodys kaip 1000 dolerių! Kaip Jums atrodo, kokia bus jos perkamoji galia? Nulinė? O gal didesnė kaip 1000 dolerių? Tik iš pirmo žvilgsnio atrodo, kad atsakymas yra paprastas. Ar kai norėsiu tą savo valiuta sumokėti Seinų parduotuvėje, jos savininkas „išspirs“ mane lauk? Kodėl taip turėtų pasielgti? Juk 100 dolerių banknoto spausdinimas kainuoja kelis centus, tai kuo mano banknotas, kurio gamybos sąnaudos sieks apie 100 zlotų, prastesnis? Atsakymai nėra tokie paprasti. Apie tai Jums ir noriu papasakoti. Juolab kad greit jau išnyks popieriniai ir metaliniai pinigai. Jie nebus niekam reikalingi.

Pinigai žmonijos istorijoje suvaidino neįtikėtinais įdomų vaidmenį. Žmonės kelis tūkstančius metų gebėdavo ginčytis ir kariauti tarpusavy dėl ideologinių, religinių įsitikinimų. Iš kartos į kartą perduodavo šūkį: „Dievas, Garbė, Tėvynė“, tačiau niekada negebėjo atsikratyti pagundos pinigams. Net tie, kurie šiandien kariauja religinius karus ir sako, kad visas žemiškas gyvenimas bevertis, vis

vien stengiasi sukaupti pakankamas pinigų atsargas Kalašnikovo automatams ir sprogmenims nusipirkti, kad tuos karus kariautų. Pinigai suvienija kairiuosius, dešiniuosius, patriotus, nacionalistus, bedievius ir Bažnyčios tarnus. Fenomenas, ar ne?

Pradėkime nuo ištakų. Kai XVI a. pradžioje ispanai pasiekė Meksikos krantus suprato atradę naują, turtinę pasaulį. Vietos gyventojai, actekai, negalėjo patikėti, kad atvykėliai neieško maisto, įrankių, prieskonių, bet į medines dėžes pradėjo krauti geltonos spalvos metalą ir iš jo pagamintus dirbinius. Juokėsi iš atvykėlių. Juk auksas actekams buvo bevertis. Jis per minkštas įrankiams ar ginklams gaminti, namams statyti, nevalgomas, nereikalingas kasdienei buičiai. Ispanai galvojo kitaip. Žinojo, kad Europoje geltonos spalvos metalas gali sutaikyti didžiausius priešus arba sukiršinti net geriausius draugus.

Grįžkime į dar ankstesnius laikus. Mano kartos žmonės dar atsimena pasakymus, kad pvz., „gerus batus turguje jau galima buvo nusipirkti

už centnerį rugių“, o „už gerą plūgą tai ir dvi karves reikėtų atiduoti“. Tai labai gražūs, archajiški pasakymai. Taip pradėta sakyti daug tūkstančių metų prieš Kristaus gimimą. Tada dar niekas nežinojo kas tie pinigai. Jie žmonėms buvo nereikalingi. Viską buvo galima iškeisti. Tas, kas pririnkdavo daugiau uogų ar riešutų, galėdavo juos iškeisti į klumpes. Ir atvirkščiai, tas, kas turėdavo atliekamų ožkų kailių, galėdavo juos nesunkiai iškeisti į grūdus.

Ši sistema sugriuvo tada, kai pradėjo augti gyvenvietės. Jos virsdavo miesteliais, o juos sujungdavo takai ir takeliai, kuriais patogiau buvo keliauti. Ne tik keliauti, bet ir gabenti įvairias prekes. Tada įvyko dar vienas lūžis, kuris pakeitė žmonių gyvenimą neatpažįstamai. Jo padarinius jaučiame iki šiandien ir jie neigiamai veikia mūsų gyvenimą. Anksčiau kiekvienas žmogus gebėdavo beveik viską pasigaminti pats: puodus, peilius, vežimą, virvę, lovą, staltiesę, roges, plytas, kailinius... Kailinius gal palikime ramybėje, tačiau įdomu būtų žinoti, ar visi mūsų paaugliai šiandien gebėtų plaktuku vinį į lentą įkalti? Kaip atrodo plaktukas tikriausiai susirastų „google“ paieškos sistemoje, bet tuo visi praktiniai įgūdžiai ir baigtųsi.

Atsiradus didesnėms gyvenvietėms ir pagerėjus susisiekimui prasidėjo darbo specializacija. Batsiuovys negalėjo visą gyvenimą už pasiūtus odinius batus imti naminių sūrių ir kiaušinių. Ko per daug, tas nesveika. Pradėjo keliauti ir siūlyti savo gaminius kitose gyvenvietėse, kad galėtų

už juos gauti pieno ir grūdų duonai išsikepti. Tačiau susidūrė su ligi šiol jam netikėta problema. Jeigu vienoje gyvenvietėje už batus gaudavo 50 kiaušinių ir 2 sūrius, tai kiek už tokius pat batus turėtų prašyti grūdų? Kaip palyginti grūdų ir kiaušinių vertę. Tada įvyko dar vienas svarbus lūžis, kuris pakeitė žmonių gyvenimą, o jo padarinius jaučiame iki dabar. Anksčiau batsiuovys neskaičiuodavo, kiek batų pagamino. Kai suvalgydavo visus kiaušinius ir sūrius, imdavosi darbo ir pagamindavo daugiau batų, kad už juos gautų šviežesnio sūrio. Kai užsimanė už batus gauti įvairių gerybių, neišvengiamai turėjo pradėti skaičiuoti ir žymėti, kiek, iki kada ir kam pagaminti batų. Atsirado raštas. Teisingai daugelis filologų sako, kad raštas nėra kalbos dalis. Žmonės puikiai susikalbėdavo ir susikalba be rašto.

Taigi, kai žmonės išmoko skaičiuoti ir užsirašyti, kilo kita dilema. Kaip įvertinti, kiek kainuoja viena ar kita prekė. Mainų sistema pradėjo šlubuoti. Nors istorikai primena, kad kai kurios valstybės bandė dar ilgai pasikliauti mainų principu. Ar žiūrėdavote televizijos žinių laidas, kurias transliuodavo iš sovietų okupuotos Lietuvos? Aš dar atsimenu, kai sakydavo: „šiandien broliškaik Armėnijos Socialistinei Respublikai Tarybų Lietuvos darbštūs kolūkiečiai išsiuntė 50 vagonų kiaulienos, o broliškoji Armėnijos Respublika mainais pažadėjo atsiųsti tiek pat vagonų saldžių arbūzų“. Atsimenate? Deja, nors ir labai girtasi, šis Sovietų Sąjungos eksperimentas baigėsi visišku fiasko. Galima sakyti, sovietiniai funkcionieriai nepasimokė iš pirmykščių žmonių gyvenimo. Šiandienė Rusija jau moka prekiauti. Už visą vamzdynais transportuojamą naftą prašo mokėti ne mėsa ar grūdais, bet visame pasaulyje laisvai konvertuojama valiuta.

(Bus daugiau)

10 metų – daug ar mažai?

JOLANTA BAGDONAVIČIENĖ

Mano padėtis šį kartą labai dėkinga, kadangi galiu girti „Intro“ vokalinį ansamblį, pati nesigirdama. 10-mečio jubiliejinį koncertą teko stebėti žiūrovų gretose, o juk nuo seno žinoma, kad iš šalies matoma geriau. Girti norisi ne todėl, kad 10-mečio proga taip „reikia“, o todėl, kad tikrai yra už ką... Lapkričio 23 d. „Lietuvių namų“ scenoje stebėjome aukšto lygio, nepaprastai nuotaikingą jubiliejinį koncertą, kuris buvo dešimties veiklos metų esencija. Bet, nuo pradžių...

Kad būtų pradžia, reikėjo užsidegimo, ir jo tikrai netrūko. Anuomet, kai būrėsi „Intro“ kolektyvas, patiems „Lietuvių namams“ buvo sukakę vos 10 metų. Tai buvo nedrąsus bandymas, kai „Lietuvių namuose“ veikė turbūt tik kapela ir teatro mėgėjų grupė. Pirmaisiais „Intro“ veiklos metais neturėjome kolektyvo aprangos, tačiau tuo metu tai visai netrukė. Pasitarusios prie juodų suknelių prisiderindavome kokį aksesuarą, kuris mus siejo kaip kolektyvą. Prabėgus

Jubiliejinio koncerto akimirka

10-čiai metų mus sieja kur kas daugiau. Pirmiausia – neišdildomi prisiminimai... Repetacijos, koncertai, išvykos, baidarių žygiai ir asmeninės šventės tapo visų mūsų bendra patirtimi. Gal ne visi prisimena ansamblio

pradžių pradžia, bet ji buvo 2009 m. rudenį, kai „Intro“ (tada dar kolektyvas be vardo) dalyvavo Vėlinių koncerte Seinų „Lietuvių namuose“ su daina „Ateina metas“, kuria ir prasi-dėjo jubiliejinis koncertas.

„Intro“ repertuarą lemia tradicinių „Lietuvių namų“ renginių kalendorius. Dalyvavimas juose – mūsų pareiga ir, be abejo, malonumas. Tačiau visada malonu pasirodyti svetur. Tai verčia ruoštis ypatingai, tobulėti ir semtis patirties stebint kitų kolektyvų darbą.

Lietuvoje teko koncertuoti įvairiuose miestuose, įvairiose šventėse. Viena įsimintiniausių buvo Vilniaus dramos teatro scena. 2015 m., Vilniuje posėdžiaujant XV Pasaulio lietuvių bendruomenės seimui, Nacionaliniame dramos teatre vyko Pasaulio lietuvių

Jubiliejinio koncerto akimirka

vienybės dienai skirtas koncertas, kuriame pasirodėme kartu su keliolika kolektyvų iš 8 skirtingų užsienio šalių. „Intro“ taip pat koncertavo festivalyje „Kultūrų susitikimai“ Ščecine, kur dalyvavo kartu su kitų Lenkijoje gyvenančių tautinių mažumų meno kolektyvais. Šv. Kazimiero draugijos kvietimu dalyvaujame tradicinėje Bažnytinių chorų šventėje Žagarių bažnytėlėje, Tautinių mažumų susitikimuose Punske, ir, žinoma, koncertuojame „Sąskrydyje“.

Kolektyvas taip pat surengė keturis autorinius koncertus. Pirmajam ryžosi praėjus vos 2 metams nuo ansamblio susikūrimo, dar po metų surengtas antrasis autorinis koncertas „Pavasariniai žiedai“. Vėliau buvo penkmečiui skirtas koncertas „Laimingi laiko neskaičiuoja“ ir pagaliau jubiliejinė dešimtmečio šventė „Širdžių aitvarai“. Tai puiki patirtis ir nepakartojamas jausmas, kai žiūrovams pateikiami ilgų repetitijų valandų vaisiai ir tik mums žinomi pasiruošimo užkulisiai, kurie kolektyvą sutelkia, suartina.

Tikiu, kad ateityje kolektyvo laukia dar ne viena graži šventė. Kol dar yra siekių ir tikslų, tol verta burtis, repetuoti. 2018 m. dalyvavome šimtmečio dainų ir šokių šventėje, tačiau tik kaip žiūrovai, kaip saviškių – šokėjų – palaikymo komanda. Daugelis mūsų tokio masto šventėje buvo pirmą kartą. Tai paliko mums didžiulį įspūdį ir svajonę, kada nors atsistoti didžiojoje Vingio parko estradoje kartu su šimtais artistų iš įvairiausių kraštų.

„Intro“ dešimtmečio koncertą, nors iš žiūrovo akimis, labai išgyvenau. Kilo įvairiausių minčių ir jausmų. Pirmiausia – pasididžiavimas puikiu merginių ir Mokytojo darbo rezultatu, bet ir mūsų bičiuliais, kurie kartu dalyvavo „Intro“ šventėje. Tai ne tik kapela „Šalcinis“, kuri greit švęs savo veiklos 25-metį, bet ir gana jauni kolektyvai – „Galadusys“, liaudiškų šokių grupė „Seina“ ir vyrų vokalinis ansamblis. Stebint jubiliejinį koncertą susimąščiau, kaip per

tą dešimtmetį keitėsi ne tik „Intro“ kolektyvas, jo sudėtis, bet ir Seinų lietuvių bendruomenė.

Puikiai prisimenu 2005-uosius, kai Seinuose pirmuosius mokslo metus pradėjo „Žiburio“ mokykla. Anuomet daugeliui kilo ne tik klausimų, bet ir didelių abejonių, ar tokia Lietuvos investicija Seinuose reikalinga, ar ji pasiteisins? Tėvai bijojo, ar jų vaikai nebus badomi pirštas dėl to, kad mokysis lietuviškai. Šiandien turbūt nekyla net tokių minčių. Tai buvo didžiulis lūžis visos bendruomenės gyvenime, ir ne tik lietuvių bendruomenės... Ne kartą prieita prie išvados, kad tautos gyvastingumui už valstybės ribų pirmiausia būtina užtikrinti švietimą gimtąja kalba. Ir ne šiaip sau nuklydau nuo temos. Visa tai susiję. Jeigu pagalvosime, kaip susibūrė „Intro“ kolektyvas, kas jį sudaro, peršasi išvada, kad jo atsiradimą lėmė „Žiburio“ mokyklos įkūrimas Seinuose. Didžioji kolektyvo dalis vienaip ar kitaip susijusi su „Žiburiu“: mokytojos, darbuotojos, mamos, moksleivės. Lietuviškos mokyklos Seinuose atsiradimas lėmė ne tik lietuvių kultūrinį gyvenimą, bet tarsi jų atgimimą šiame krašte. Lietuviai Seinuose šiaandien drąsiai, nešini trispalve, žygiuoja

prie vysk. Antano Baranausko paminklo, kur kartu su tautiečiais visame pasaulyje gieda Lietuvos himną, kas dar 2005-aisiais buvo sunkiai įsivaizduojama.

Grįžtant prie „Intro“, negalima nepaminėti vadovo Juozo Pilecko. Per dešimtmetį kolektyvo sudėtis nuolat keitėsi, vienos dalyvės išeidavo (išvykdavo studijuoti, keitė gyvenamąją vietą, augino atžalas), kitos prisijungdavo prie kolektyvo, todėl galima teigti, kad tikrasis „Intro“ branduolys yra jo vadovas Juozas. Jis ištikimai ir kantriai dirba su ansambliu visus tuos dešimt metų. Todėl rašyti apie „Intro“ ir nepaklausti vadovo nuomonės būtų tiesiog nuodėmė. Taigi keletas klausimų „Intro“ vadovui Juozui Pileckui:

Jolanta Bagdonavičienė: Koks įsimintiniausias momentas per 10 „Intro“ gyvavimo metų? Koks pasirodymas, kelionė?

Juozas Pileckas: Ko gero įsimintiniausi gyvenime būna visi pirmieji kartai – pirmas žodis, pirmas žingsnis, pirmoji meilė... Tad ir pirmasis „Intro“ koncertas, manau, kad labiausiai įsirežė atminty. Be abejo,

Pirmasis autorinis koncertas, 2012 m.

Iš Jolantos Bagdonavičienės asmeninio albumo

Užgavėnės Kučiūnuose, 2010 m.

dažnai prisimename kalėdinius pasirodymus Seinuose bei Lietuvos ambasadoje Varšuvoje. Daug teigiamų emocijų suteikė ir gastrolės Kretingos rajone, Kartenoje, kur dainuoti teko improvizuotoje scenoje po atviru dangum.

J. B.: Kokie planai ir tikslai artimiausiam laikui?

J. P.: Planai ateičiai? Norėtuši deramai pasirodyti Vasario 16-osios koncerte. Na, o tikslas, tai nuolatinis tobulėjimas. Žinoma, norint to siekti, reikia stengtis išlaikyti kolektyvo branduolį, jį stiprinti. Tai padaryti padeda koncertai, išvykos, plaukimas baidarėmis ir kita.

J. B.: Ar matote galimybę „Intro“ dalyvauti artimiausioje Dainų šventėje?

J. P.: Dalyvavimas Dainų šventėje – kiekvieno kolektyvo svajonė ir garbės reikalas. Žinoma, turint omenyje lygių balsų kolektyvą, ir dar ansamblių, o ne chorą, atsiranda šiokių tokių niuansų. Dainų šventėje tu tampa dalimi vieno didžiulio mišraus darinio. Bet dainuojant

atskirai, tau trūksta kai kurių balsų. Tai reiškia, kad daugumos kūrinių tu niekur kitur atlikti negalėsi. Tada ir imi galvoti, ar verta „aukoti“ ketverius metus partitūrų „zulinimui“ dėl to vienkartinio, kad ir labai ypatingo pasirodymo... Tad į šį klausimą vienareikšmiškai atsakyti dabar negalėčiau.

J. B.: Iš kur semiatės kantrybės darbui su tokia didele moteriška kompanija?

J. P.: Tikriausiai iš tos didelės kompanijos ir semiuosi :) Na, o jei rimčiau, kai turi gyvenime kažkokį siekį, tikslą ar viziją (nebūtinai susijusį su muzika), pasirenki priemones jų įgyvendinimui. Bet, kaip ir visur, svarbiausia pačiam tikėti tuo, ką darai.

J. B.: Ką norėtuši keisti, patobulinti? Labai gražus buvo „Intro“ pasirodymas kartu su vyrų kolektyvu, kuriam pats vadovaujate. Ar manote, kad tikslingas būtų kolektyvą papildyti vyriškų balsų?

J. P.: Na, dėl tobulėjimo. Tobulumui ribų nėra. Jeigu manai, kad tavo ansamblis dainuoja labai gerai ir jau nėra ką tobulinti, tai geriau jau trauktis ir užleisti vietą kitam.

Džiaugiuosi, kad jums patiko ir vyrų ansamblio pasirodymas. Iš tiesų, vyrai labai stengiasi, noriai ir sąžiningai lanko repeticijas, laukia pasirodymų scenoje. Na, apie jungimąsi kol kas dar negalvojam. Manau, kad visai neblogai turėti ir du gerus ansamblius :) Žinoma, bendrų projektų dar tikrai išvysite.

Renginį rėmė Lenkijos vidaus reikalų ir administravimo ministerija.

Ščecine, 2011 m.

Anykščių svetingumas užsienio lietuvius pasitinkant

AIRA GURASKAITĖ,

UŽSIENIO LIETUVIŲ STUDENTŲ KLUBO PIRMININKĖ

Ar yra dar Lietuvoje vietų, kur gali lyg pas *babą į gryčių* nuvažiuoti, būti svetingai sutiktam, žolelių arbata ir sūriu su medumi ir juoda duona pavaišintas? Kur groty vinilinė plokštelė sename grotuve, o *gaspadorių* pasakojimai ir tvyrantys kvapai tave nukeltų kone šimtmečiu atgal? Būtent taip Anykščiai sutiko Užsienio lietuvių studentų klubą (ULSK), kurio narius vienija bendras tikslas – kuo geriau pažinti savo Tėvynę, apie kurią, galbūt, girdėjo tik iš artimų žmonių pasakojimų svečioje šalyje. Iki šiol dėl įvairių aplinkybių svetur gyvenę studentai, dabar, gyvendami ir studijuodami Lietuvoje, turi galimybę patys užlipti į kiekvieną piliakalnį, paragauti šiltos juodos duonos, prisiliesti prie mūsų protėvių žagrių.

To tikslo vedami šį kartą leidomės į pažintį su Anykščiais – savo kelionę pradėjome nuo Anykščių centro: aplankėme Anykščių koplyčią – Pasaulio anykštėnų kūrybos centrą. Galėjome pasigrožėti čia kaupiamu Pasaulio anykštėnų kūrybos palikimu, lankėmės Rimto Tarabildos grafikos ir tapybos darbų parodoje „Miško pakraštį“. Vėliau svečiavomės Angelų muziejuje – Sakralinio meno centre, kuriame aplankėme parodą „Angelo atvaizdas XVIII–XIX a. Ukrainos liaudies ikonose“. Ir Anykščių Šv. apaštalo evangelisto Mato bažnyčioje, kuri iki prasidėjus

Užsienio lietuvių studentų klubas Šeimyniškių piliakalnio istoriniame komplekse grįžo praeitin

I pasauliniam karui buvo aukščiausia Lietuvos bažnyčia, čia kilome į apžvalgos bokštą, kur atsivėrė visa Anykščių krašto panorama...

Pasigrožėję vaizdais skubėjome į Vorutą – Volynės metraštyje apie 1251 m. paminėtą lietuvių pilį, kurioje Mindaugas apie 1251 m. vidurį apsigynė nuo vidaus kare prieš jį kovojusio savo konkurento, kunigaikščio Tautvilo ir jo suburtos koalicijos, kuriai priklausė žemaičiai ir rusėnai iš Haličo–Volynės kunigaikštystės. Vadinamojoje pirmojoje Lietuvos sostinėje – Šeimyniškiuose atkurtame karaliaus Mindaugo sostapilyje Vorutoje išmėginome save archeologais, lankininkais, ietininkais... Sklėme ugnį iš

titnago ir vaišinomės ant laužo virta žolelių arbata.

Vakarėjant apsistojome Anykščių menų inkubatoriuje, kur mūsų kūną ir mintis nuramino natūralių kvapų gausa. Sužinojome, iš kur gaunamas kvapas, kaip jis veikia mūsų nervų sistemą ir net pabandėme pasigaminti kažką savo. Studentus labiausiai nustebino tai, jog pasigaminti kvapai vieniems labai patiko, o kitiems buvo labai bjaurūs, tai parodo, kaip skirtingai mūsų organizmas reaguoja ir priima išorėje tvyrančius kvapus ir kelia mums skirtingas emocijas.

Kitą dieną nuo pat ryto Arklio muziejuje mūsų jau laukė duonelės kepimo pamoka, todėl skubėjome, kol krosnis dar šilta. Čia mus ir sužavėjo

Pintinių sodelyje *gaspadoriai* Lietuvos studentus iš užsienio sutiko lyg grįžusius į namus

trobos senumas, kiekvieno daikto, rakando unikalumas, *šeimininkės* pasakojimai ir vėl tie... kvapai! Ką jau kalbėti apie pietus – raugintus kopūstus molio induose, arbatą ąsočiuose, duoną pintuose krepšiuose, krakmolytą baltą austą staltiesę... Arklio muziejus mus supažindino ir su amatais: aplankėme kalvio dirbtuvę, pamatėme kaip buvo įkuriama (įpučiama) ugnis, kokius darbus dirbdavo kalviai; apžiūrėjome įvairias audimo stakles ir kaip su jomis audžiama, taip pat daug įvairiausių žemės apdirbimo įrankių ir visa, ko galėjo prireikti mūsų protėviams.

Tęsdami savo pažintį su Anykščiais aplankėme iškilių mūsų tautos rašytojų Antano Baranausko, jo brolio Jono anūko Antano Vienuolio-Žukausko ir Jono Biliūno namus-muziejus. Pasivaikščiujome po tas apylinkes, tais takeliais, kurie įkvėpė šiuos rašytojus imtis plunksnos, grožėjomes senąja lietuvių kalba rašytais originaliais rankraščiais. Taip pat aplankėme Siauruko muziejų, tiesa, dabar jau veikiančią tik pramoginius tikslais,

bet kadaise buvusią pagrindine keliaavimo ir pervežimo priemone, padariusią perversmą transporto srityje. Ir, žinoma, kaip neaplankyti didžiojo Puntuko akmens ir Lajų tako, pakeičiančio į medžių viršūnes, iš kur raudona besileidžianti saulė atrodo ne taip ir žemai bei parodė dar gražesnę

ULSK nariams vėjas Lajų take atpūtė geros nuotaikos gūšį

Anykščių kraštovaizdį.

Palydėję saulę Lajų take, pasitikome ją Rubikių apžvalgos bokšte, o mūsų kelionę vainikavo *Pintinių sodelis* – dar viena unikali sodyba, kurioje tradicinių amatų meistrai Ligita ir Kazys Morkūnai įkūrė ir įvairių pintų darbelių muziejų. Nėdidelėje jaukioje troboje sodybos šeimininkai mus sodino prie stalo, kvietė vaišintis naminėmis vaišėmis, karšta arbata. Sušilę kibome į darbą – dainuodami senas liaudies ir partizanų dainas pynėme pintines iš vytelių. Šios akimirkos, kai rankų darbą sujungia balsų harmonija, kai jautiesi laukiamas ir savo viduje atrandi ramybę – tai leidžia suvokti mūsų tapatybės unikalumą ir suprasti – „aš namie“.

ULSK buria lietuvius iš viso pasaulio, grįžusius į Lietuvą ir planuojančius čia siekti mokslo aukštosiose mokyklose. Todėl maloniai prašome, jei turite draugų svetur, kurie norėtų grįžti į Lietuvą studijuoti, bet baiminasi, kad neturi čia draugų ir artimųjų, nuraminkite – mes jų jau laukiame!

Seinų „Žiburiukai“ Vilniuje

INGA VILKELIENĖ

Lapkričio 21 d. Seinų lietuvių „Žiburio“ mokyklos 2–4 kl. mokiniai dalyvavo užsienio lietuviškų mokyklų meno kolektyvų festivalyje „Darni mūsų dainų ir šokių pynė“, kuris vyko Vilniaus „Lietuvių namų“ gimnazijoje. Vaikai paruošė lietuvių liaudies šokį „Gaspadinė“, kurį atliko šokių kolektyvo „Žiburiukai“ 2–3 kl. mergaičių grupė (vadovė Inga Vilkelienė), mokytojo Juozo Pilecko ruošti dainorėliai (3–4 kl. mokiinių ansamblis), padainavę dainelę „Nupiešiu Lietuvą“, ir solistė Vaiva Vaicekauskaitė, padainavusi dainą „Vėjas man pasakė“. Šioje šventėje taip pat dalyvavo Latvijos Rygos lietuvių vidurinės mokyklos 7–12

Prie Puntuko

Festivalyje

klasių tautiškų šokių kolektyvas, Baltarusijos Rimdžiūnų vidurinės mokyklos lietuvių mokomąja kalba šokių kolektyvas „Žilvitis“ ir Pelesos vidurinės mokyklos lietuvių mokomąja kalba šokių kolektyvas „Rūtelės“, Vokietijos Vasario 16-osios gimnazijos liaudiškų dainų ir šokių ansamblis „Vasaris“, Vilniaus rajono „Riešės gimnazijos“ tautinių šokių kolektyvas „Sūkurėlis“, Londono „EC Lighthouse“ šokių studija ir šeimnininkai – Vilniaus „Lietuvių namų“ solistai, jaunučių choras, kamerinis choras, liaudiškų šokių kolektyvas

„Volungė“. Programoje skambėjo tiek lietuviškos dainos ir šokiai, tiek ir pramoginiai šokiai, kuriuos atvežė Londono „EC Lighthouse“ šokių studija. Visą koncertą stebėjo garbinga vertintojų komisija. Koncerto pabaigoje visiems kolektyvams įteiktos atitinkamos nominacijos.

Labai esame dėkingi festivalio organizatoriams už aktyvų ir labai prasmingai praleistą laisvalaikį Vilniaus „Ozo“ kino teatre. Kitą dieną vykome į Anykščius, kuriuose visą popietę praleidome etnografinėje sodyboje, kur visi kartu kepėme ruginę duoną, lankėme Arklio muziejų, garsųjį Puntuką ir pabaigoje grožėjomės nuostabiais gamtos vaizdais iš lajų tako apžvalgos aikštelės. Namų grįžome šiek tiek pavargę, bet kupini įspūdžių, naujų pažinčių ir reikšmingos patirties.

Pasveikinome Lietuvos karius

SEIŪŲ „ŽIBURIO“ INF.

Lietuvos kariuomenės diena – lapkričio 23-ioji. Šiais metais minime 101-ąsias Lietuvos kariuomenės atkūrimo metines. Tradiciškai SeiŲŲ lietuvių „Žiburio“ mokykla šią datą paminėti pakvietė Marijampolės Lietuvos didžiojo kunigaikščio Vytenio bataliono karius ir Punsko pagrindinės mokyklos mokinius. Kadangi lapkričio 23 d. šiais metais buvo šeštadienį, SeiŲuose Lietuvos kariuomenės dieną atšventėme pirmadienį, lapkričio 25 d. Iš Marijampolės atvyko 5 profesionalūs kariai ir 3 šauktiniai. Mokyklos direktorius Algirdas Vaicekuskas pasveikino svečius dar viena proga – spalio 22 d. Marijampolės kariai šventė kovinės vėliavos įteikimo 25-metį. Mokiniai kariams padainavo keletą dainų ir sušoko liaudies šokį, o svečiai su gitara padainavo keletą lyriškų patriotinių dainų. Po minėjimo mokiniai turėjo galimybę artimiau susipažinti

Svečiai iš Marijampolės

su karių gyvenimu, ragavo sausojo davinio, rungtyniavo su pilnomis kuprinėmis, darė atsispaudimus, vaikiai gavo atminimo suvenyrų.

Po susitikimo kariai su vyriausiais SeiŲŲ mokiniais ir punskiečiais nuvežė gėlių ant Lietuvos savanorių kapų Berznyke ir SeiŲuose.

Visi kartu

Ar Lietuvių chartos nuostatos aktualios šiandienos lietuviams, gyvenantiems Suvalkų trikampyje?

Rašinys, laimėjęs III vietą Lenkijos lietuvių draugijos š. m. gegužės 28 d. rengtame lietuvių kalbos ir literatūros konkurse licėjaus moksleiviams

INGA RADZEVIČIŪTĖ

Lietuvių tauta vieninga valia siekia savo gyvybę, kalbą, tautines bei valstybines tradicijas išlaikyti, kurti ir ugdyti. Kovoja dėl Lietuvos nepriklausomybės ir stengiasi bet kokia kaina išlaikyti ne tik šeimos ir giminystės, bet ir tautinį ryšį. 1949 m. birželio 14 d. buvo paskelbta Lietuvių charta. Šio dokumento pagrindinis tikslas – suburti po pasaulį išsisklaidžiusius tautiečius. Šiais metais minime istorinės Lietuvių chartos paskelbimo 70-ąsias metines. Kiekvienas iš Lietuvių chartos 13-os punktų yra labai svarbus. Mano manymu, šis dokumentas galėtų tapti Lietuvos Konstitucijos dalimi. Lietuvių charta padeda išlaikyti lietuviybę, o jos nuostatos aktualios ir mums, gyvenantiems Suvalkų trikampyje.

Pirmoji Chartos nuostata sako: „Tauta yra prigimtoji žmonių bendruomenė. Niekas negali būti prievartaujamas savo ryšį su tautine bendrija nutraukti. Pasaulyje pasklidę lietuviai sudaro vieningą Pasaulio Lietuvių Bendruomenę.“ Nutarta kiekvienoje šalyje steigti lietuvių bendruomenes ir jas vieningančias organizacijas. Atskirti nuo Lietuvos Seinų ir Punsco krašto lietuviai neliko abejingi šiam reikalui. Mūsų krašte iki šiol aktyviai veikia lietuvių organizacijos ir draugijos.

Lietuva nuo XIX a. pabaigos buvo viena iš daugiausiai emigrantų

duodanti Rytų Europos valstybė. Dabar lietuviai yra išsibarstę po visą pasaulį, bet lietuvis lieka lietuviu visur ir visada. Suvalkų trikampyje gyvenantys lietuviai visada stengėsi neatitrūkti nuo Lietuvos. Mūsų kraštas, prisiglaudęs nors ir prie geležine uždanga prislėgtos Lietuvos, buvo, yra ir, manau, bus tarsi priešpilis, kurio vaidmuo lietuviybės palaikymui yra labai svarbus. Juk „visi lietuviai yra lygūs tos pačios tautos vaikai, tarp savęs broliai“ ir kartu Lietuvių charta yra labai svarbi ir Suvalkų, Seinų bei Punsco krašte gyvenantiems mūsų tautiečiams.

Lietuvių chartos vertybės visais laikais išlieka aktualios. Šiame dokumente pabrėžiama ryšio su savąja istorija svarba. Savo praeities negalime užmiršti ar ištrinti iš savo gyvenimo. Tai praeitis sukūrė papročius ir tautos gyvenimo būdą. „Tautos istorija yra geriausia tautos mokytoja“, – rašoma Lietuvių chartoje. Todėl mes, Lenkijos lietuviai, branginame lietuvių kalbą, vertiname lietuviškos šeimos vardą ir tautinio solidarumo principus. Pirmiausia giliai širdyje laikome savo gimtąją kalbą, nes „kalba yra stipriausias tautinės bendruomenės ryšys. Lietuvių kalba lietuviui yra tautinė garbė.“ Deja, pastaruoju metu pastebime vis daugiau pavyzdžių, kai paminama tėvų kalba. Pasidarė populiariu kurti mišrias šeimas, o vaikus leisti į lenkiškas mokyklas.

Suprantu, kad Suvalkų trikampio lietuviams visada buvo sunkiau išlaikyti lietuviybę nei tautiečiams gyvenantiems Lietuvoje. Tačiau žmonės nepasiduodavo, stengėsi išlaikyti gimtąją kalbą, atmintyje išsaugoti savąją istoriją, puoselėti papročius bei tradicijas.

Norėtusi, kad mūsų krašte ilgai dar veiktų protėvių įkurtos lietuviškos mokyklos, įvairios draugijos ir meno būreliai, kurie skatina ir padeda palaikyti lietuviybę. Tegul čia gyvenantis jaunimas kuria lietuviškas šeimas ir iš kartos į kartą tebūnie perduodama meilė tėvynei. „Savo tėvų išlaikytą Lietuvių Tautos gyvybę lietuvis perduoda ateities kartoms, kad amžinai gyventume.“ Lietuvių charta tegul ir toliau lieka svetur gyvenančio lietuviu moralinė nuostata, įsipareigojimas kiekvieno lietuviui sąžinei.

Moksleivių žinių konkursas apie šv. Kazimierą bei palaimintuosius Jurgį Matulaitį ir Teofilį Matulionį

NASTUTĖ SIDARIENĖ

Lenkijos lietuvių Šv. Kazimiero draugija savo draugijos ataskaitinio rinkimų suvažiavimo išvakarėse, lapkričio 8 d., Seinų „Lietuvių namuose“ surengė pagrindinių moksleivių žinių apie vienintelį lietuvių šventąjį – Kazimierą ir du palaimintuosius – Jurgį Matulaitį ir Teofilį Matulionį konkursą. Žinių konkursas pavadintas „Šv. Kazimieras – lietuvių jaunimo globėjas“.

Šv. Kazimiero draugijos pirmininkas Algirdas Vektorius pasveikino susirinkusius: Seinų LR konsulato vadovę Izoldą Bričkovskienę, mokytojus, mokinius. Lietuvos Respublikos konsulato Seinuose vadovę

Izolda Bričkovskienę pasidžiaugė gausiai susirinkusiais konkurso dalyviais – moksleiviais, kuriuos pasveikino bei palinkėjo sėkmės. Nepamiršo pasveikinti ir mokytojų, konkurso organizatorių, komisijos narių.

Konkurse dalyvavo 30 mokinių iš Seinų lietuvių „Žiburio“, Vidugirių pagrindinės, Punsko Dariaus ir Girėno pagrindinės mokyklų. Labai džiugu, kad į šio konkurso darbus aktyviai įsijungė Seinų ir Punsko parapijų kunigai. Be kitų darbų, jie dalyvavo vertinimo komisijoje, kurią sudarė: kun. Povilas Slaminiš, kun. Jaroslav Kalinovskij ir mokyt. Nastutė Sidarienė

Konkursas vyko dviem etapais: raštu ir žodžiu. Visi dalyviai rašė testą. Komisija patikrino jų darbus ir abiejose grupėse atrinko po 8 geriausius rezultatus pasiekusius mokinius, kurie atsakinėjo žodžiu į du išsitrauktus klausimus. Susumavus testo ir atsakymų taškus – paaiškėjo **laimėtojai**:

I vieta – Onutė Karaneckaitė,

II vieta – Matas Nevulis,

III vieta – Daiva Marteckaitė.

Pagyrimus pelnė šie mokiniai: Natalija Krakauskaitė, Rasa Maksimavičiūtė, Erika Stankevičiūtė, Sandra Pakuckaitė, Gabija Petruškevičiūtė.

Lenkijos lietuvių Šv. Kazimiero draugijos pirmininkas Algirdas Vektorius

laimėtojams įteikė dovanėles ir diplomus. Visiems padėjo už dalyvavimą. Kuklias atminimo dovanėles komisijai skyrė ir Seinų konsulatas.

Konkurso dalyviai

Ekskursija po Lazdijų kraštą

GRAŽINA KIBYŠIENĖ

Lapkričio 30 d. Punsko valsčiaus mokyklų mokytojų „lituanistinis tinklas“ (lietuvių kalbos, Lietuvos geografijos ir Lietuvos istorijos mokytojai) dalyvavo edukacinėje ekskursijoje po Lazdijų kraštą. Šią turiningą išvyką organizavo lietuvių kalbos mokytoja metodininkė Birutė Vaičiulienė kartu su Punsko valsčiumi bei Lazdijų turizmo informacijos centru. Nuvykome į legendinio

Iš Gražinos Kibyšienės asmeninio albumo

partizanų vado Adolfo Ramanauskiko-Vanago gimtinę Bielėnų kaime.

Vėliau apžiūrėjome Dzūkijos partizanų vadui skirtą parodą jo vardo aikštėje Lazdijuose. Aplanėme Lazdijų Šv. Onos bažnyčią bei Lazdijų krašto muziejų. Pasėdėjome Seinų „Žiburio“ prieškarinės gimnazijos suoluose, „pabendraavome“ su jos direktoriumi kun. Motiejumi Gustaičiu, sužinojome įdomių faktų apie šios gimnazijos vokiečių kalbos mokytoją poetę Salomėją Nėrį. Po skanių pietų Šeštokuose lankėmės Metelių regioninio parko informaciniame centre prie Dusios ežero, kopėme į apžvalgos bokštą.

Dėkojame organizatoriams už išpūdingą šeštadienį.

Iš Gražinos Kibyšienės asmeninio albumo

Iš kartos į kartą

nors, regis, apie tai ir šnekama, išgyvenama, ir socialiniuose tinkluose ne per mandagiausiai rašoma. Šiame kontekste su Lietuvos žurnalistų sąjunga priėmė bendrą sprendimą – Pasaulio lietuvių metus išryškinti ir pristatyti kūrybinio projektu „Lietuviais esame mes gimę!“. Projekto pagrindas – po Lietuvą keliaujantis paskaitų ir fotografijų parodos ciklas, pristatantis Lietuvių chartą ir Pasaulio lietuvių bendruomenę bei aptariantis tris emigracijos bangas aktualizuojant „Globalios Lietuvos“ sąvoką.

Per kultūrologo Vytauto Jono Juškos paskaitas ir Lilijos Valatkienės sukurtą fotografinį pasakojimą įgyvendinamas kūrybinio sumanymo iškeltas tikslas – ugdyti istorinę sąmonę ir plėsti istorinį žinojimą tarp Lietuvos gyventojų, skatinant tautinės tapatybės Lietuvoje ir užsienyje apmąstymą bei įprasminimą besitęsiančios emigracijos fone. Lietuvoje gyvenantys žmonės supažindinami su savo tautiečiais užsienyje,

pasakojama apie Pasaulio lietuvių bendruomenės kūrimąsi, veiklą, svarbą, laimėjimus bei pralaimėjimus, iššūkius, demografinę raidą, darbą ir atskirų emigracijos bangų nuopelnus Lietuvai.

Kultūrologas, buvęs ilgametis Australijos bendruomenės pirmininkas V. J. Juška savo paskaitose aiškina, kodėl atsirado Lietuvių charta. Kalba apie lietuvių bendruomenių steigimo faktą, kaip vieningo turinio ir organizacinės struktūros svarbą, siekiant išlaikyti ir suvienyti po įvairias pasaulio šalis pokaryje pasklidusius

tautiečius. Aptariama ir pilietybės išsaugojimo tematika referendumo kontekste bei išryškinamos Lietuvos valstybei kylančios Konstitucijos problemos – kai šalis negali deramai išspręsti šio iššūkio. Paskaitose gvildenamos ir itin skaudžios problemos, su kuriomis susiduriama neturint

pilietybės Lietuvoje. Klausytojai supažindinami su Pasaulio lietuvių bendruomenių veikla saugant ir puoselėjant Lietuvos istoriją, kalbą, kultūrą, paveldą, tradicijas, mokslą, tautinės tapatybės išsaugojimą, prisidedant prie šiuolaikinės modernios Lietuvos valstybės kūrimo.

Savo fotografijų parodoje žvelgiu į Pasaulio lietuvius per išėvijos fotografijų ciklą „Istorinės atminties išsaugojimas“, atkurdamą istorinę tautos atmintį tiek per dokumentiką, tiek per fotografines refleksijas, kurios jungia praeitį su dabartimi. Pasitelkusi dokumentinius kadrus, parodau žiūrovams pokario dipukų (angl. displaced persons – DP, pabėgėliai, perkeltieji asmenys) stovyklas ir gyvenimą jose. Supažindinu žiūrovą su itin sunkia pirmosios emigracijos bangos tikrove, baisiomis gyvenimo bei darbo sąlygomis ir stubinančiais pasiekimais leidžiant knygas, laikraščius lietuvių kalba, statant bažnyčias ir mokyklas, kokių ir šiandieninė pažengusi Lietuva galėtų pavydėti.

Projektas pristatytas tautiečiams Alytuje, Kaune, Šiauliuose, Trakuose, Klaipėdoje ir Panevėžyje.

Pasaulio lietuvių metų baigiamasis akordas vyks gruodžio mėnesį Vilniuje, Lietuvos mokslų

„Sustojęs laikas“

Parodą pristato žurnalistė, fotomenininkė Lilija Valatkienė

akademijos Vrublevskių bibliotekoje. Čia apžvelgsime savo kelionę po Lietuvą, kalbėsime apie atradimus ir praradimus, lydėjusius diskusijose ir pokalbiuose su žmonėmis.

Lietuvos žurnalistų sąjungos iniciuotas kūrybinis projektas „Lietuviais esame mes gimę!“ sulaukė žiniasklaidos dėmesio. Straipsniai ir televizijos laidos padėjo paskaitų mintims pasiekti daug platesnę auditoriją. Abejingų nebuvo. Emigracija yra palietusi bene kiekvieną šeimą, vienkiemį, ištisis kaimus ir miestus.

Pasaulio lietuvių metai buvo ir išlieka šaukliu labiau pažinti save, savo tautos istoriją, be kurios Lietuvos valstybės istorijai trūksta būtino konteksto. Projektas sulaukė atgarsio ir iš diasporos tautiečių, kurie teiravosi, kada galėtų sulaukti šių paskaitų savo šalyse. Apie tai dar mąstoma, tačiau matant, kad valstybė, paskelbusi Pasaulio lietuvių metus, į juos neinvestavo ir tikriausia neinvestuos, tad vien savo lėšomis sunku rengti keliones už Lietuvos ribų.

Lietuva šiandien kalba globalios Lietuvos sąvokomis. Tačiau nelabai kas gilinasi, kad Lietuva tiek globali, kiek tai sukaupė dipukų kartos – Pasaulio lietuvių bendruomenė, jos vadovai ir jos sukurta infrastruktūra.

APIE VYTAUTĄ JONĄ JUŠKĄ

Gimė 1953 m. Jungtinėje Karalystėje. 1960 m. emigravo į Australiją. Baigęs Melburno Viktorijos universitetą, visą laiką skyrė visuomeniniam, kultūriniam bei politiniam darbui Australijos lietuvių bendruomenėje. Puoselėjo akademines Baltijos šalių studijas Makvorio (Macquarie) universitete, rengė ir vedė radijo laidas lietuvių kalba, rašė į lietuvišką spaudą, tyrinėjo Australijos lietuvių problematiką, skaitė paskaitas Lietuvių bendruomenėje bei tarptautinėse konferencijose. Vadovavo įvairioms Aus-

tralijs organizacijoms. Į Lietuvą grįžo 2010 m., atkūrė Lietuvos pilietybę. Šiuo metu puoselėja kultūrinę veiklą, dėsto anglų kalbą, verčia tekstus iš lietuvių į anglų kalbą, dirba su Pasaulio lietuvių bendruomenėmis bei lietuviškomis kultūrinėmis organizacijomis.

APIE LILIJĄ VALATKIENĘ

Žurnalistė, redaktorė, fotomenininkė. Lietuvos žurnalistų sąjungos narė. 2015 m. suteiktas Lietuvos Meno kūrėjo statusas. Baigė Vilniaus universitetą žurnalistikos specialybę. Stažavosi Fredrikstad (Norvegija) institute. 1989–2009 laikraščio „Lietuvos rytas“ žurnalistė, žurnalų „Stilius“ ir „Stilius PLIUS“ įkūrėja ir vyriausioji redaktorė. Šiuo metu menininkė dirba su keliais kūrybiniais projektais, skirtais Pasaulio lietuvių metams, skaito paskaitas, iliustruoja knygas, rašo straipsnius apie Lietuvos menininkus bei aktyviai dalyvauja parodose. Surengė 23 personalines foto ir mišria technika atliktų kūrinių parodas, dalyvavo kolektyvinėse parodose, konkursuose, tarptautinėse meno kvadrinalėse, teminėse ekspozicijose, skirtose Lietuvos valstybingumui paminėti. Jos kūrinių yra įsigiję Lietuvos, Ukrainos, Baltarusijos, Lenkijos, Škotijos, Prancūzijos, Šveicarijos, JAV ir Australijos privatus kolekcininkai.

Lietuvos žurnalistų sąjungos pirmininkas Dainius Radzevičius, žurnalistė, fotomenininkė Lilija Valatkienė, kultūrologas Vytautas Juška ir J. Kunčino viešosios bibliotekos direktorė Giedrė Bulgakovienė

„Vyčių“ šokėjai pasipuoš naujais surdutais

ASTA PEČIULIENĖ

Norime pasidalyti su visais „Aušros“ skaitytojais dideliu džiaugsmu ir laime. Lenkijos vidaus reikalų ir administravimo ministerija, teigiamai įvertinusi Punsko lietuvių kultūros namų projektą rūbams įsigyti, suteikė

galimybę įsigyti rūbus, tiksliau tautinių rūbų vieną elementą. Ta proga šokių grupės „Vyčiai“ vyrai pasipuoš naujais, pasiūtais iš kokybiškos medžiagos, puošniais ir dzūkų kraštui būdingais surdutais. Tokių surdūtų Punsko lietuvių kultūros namai įsigijo 9 vienetus.

Surdutus mums siuvo viena žymiausių ir solidžiausių tautinių rūbų gamintoja Lietuvoje – salonas „Pas Mariją“ iš Panevėžio. Vieno surduto kaina nei daug, nei mažai – ne visai 260 eurų, todėl tai mums didžiulis turtas ir stipri finansinė pagalba iš ministerijos.

Tautiniai rūbai – itin brangus dalykas. Ne kiekvienas įstengtų susikomplektuoti visą kostiumą, o ką sakyti kultūros namams, kuriems tokių rūbų prireikia keliasdešimt komplektų. Be rėmėjų pagalbos niekaip nepajėgtume įsigyti tautinių kostiumų. „Vyčių“ vyrai lig šiol šoko su surdutais, kuriuos skolinos iš choro „Dzūkija“, bet tie surdutai yra sunkūs, o juk čia reikia ne tik stovėti ir gražiai atrodyti scenoje, bet dar ir šokti. Todėl surdutai, kuriuos dabar įsigijome – tai šokėjų apdaras, jie lengvesni, plonesni ir tikimės bus praktiškesni.

Rašydama apie rūbus, noriu kreiptis į visus kas juos dėvi. Mielieji, tautinis kostiumas – tai šventas dalykas, tai mūsų

tautos turtas. Sakoma, kad vilkint tautiniu kostiumu nedera rūkyti, nedera jo vilkėti netinkamose vietose. Tautiniai rūbai reikalauja pagarbos. Visada aiškiname šokėjams, jeigu koncerto metu nukrito, pvz., karūna nuo galvos, nedera jos spirti koja, reikia pribėgti ir pakelti, nes rūbai – tarsi duona. Negalima tautinių rūbų niekinti ir jų vadaluoti. Po koncerto baltas kostiumo detales (ypač marškinius, bliuzdes) visada dera išskalbti, kad spintose nekabotų su pajuodusiomis apykaklėmis, prakaitu „kvepiančios“. O jeigu grąžinate rūbus (pasiskolinę), grąžinkite juos tvarkingus, išskalbtus, švarius, išlygintus. Juk tie rūbai ne jums vieniems tarnaus. Jie tokie vertingi, kad mes negalime sau leisti jų neprižiūrėti.

Nuoširdžiai dėkoju Lenkijos vidaus reikalų ir administravimo ministerijai už didžiulę finansinę pagalbą įsigyjant vyriškus surdutus. O visiems, kurių spintose kabo tautiniai rūbai, prašymas – skirti jų priežiūrai daugiau dėmesio, nes rūbo išvaizda daug pasako apie žmogų. Taip pat noriu paprašyti, kad peržiūrėtumėte, brangieji, savo spintas, galbūt dar pas kažką užsilikę tautinių rūbų ar jų detalių (batų, karūnų, vyželių, juostų ar pan.), kuriuos kažkada teko skolintis iš Lietuvių kultūros namų. Būkite malonūs – grąžinkite juos mums, mes turėsime kuo papuošti savo saviveiklininkus.

Seinų vyskupijos lietuviai kunigai, nukentėję dėl 1863 m. sukilimo

GINTARAS LUČINSKAS

Tęsinys.

Pradžia š. m. „Aušros“ 22 nr.

21. **Krivickas Jonas** (1831–1894), Pilypavo vikaras, teismo 1865 m. spalio 7 d. sprendimu buvo ištremtas į Penzos guberniją Rusijoje, kur turėjo gyventi prižiūrimas policijos. Buvo apkaltintas rodęs simpatijas Laikinajai tautos vyriausybei, sudarinėjęs sukilėlių sąrašus, davęs iškljuoti ant stulpų įvairius plakatus, paties

ranka rašytus, sakęs prieš valdžią kurstomus pamokslus, „buntavojęs“ valstiečius, organizavęs sukilėlių būrį, dažnai lankęs sukilėlius, ten klausęs mirti nuteistųjų arba mirštančiųjų išpažinčių – buvęs labai pavojingas valdžiai asmuo. Rusijos caras 1884 m. balandžio 12 d. leido kun. J. Krivickui grįžti į savo tėvynę, bet Varšuvos generalgubernatorius uždraudė kun. J. Krivicką skirti eiti bet kokias pareigas „kol jis savo elgesiu neįrodys visiško patikimumo.“

22. **Lapinskas Simonas** (1800–1889), Liudvinavo vikaras, buvo apkaltintas, kad kalbinęs žmones stoti į sukilėlius. Dėl to buvo ištremtas į Sibirą. Kur jis buvo, žinių nėra, tačiau 1878 m. „Oevre d'assistance de Pretres Polonais“ ataskaitoje jis minimas Sibire.

23. **Miškelis Vincentas** (1811–1890), Gražiškių klebonas, 1865 m. buvo nubaustas sumokėti 50 rublių baudos už tai, kad pas save priėmęs sukilėlius.

24. **Miškevičius Antanas** (gim. 1783). Kalvarijos žandarmerija 1863 m. kovo 9 d. pranešė Kalvarijos ir Marijampolės karo viršininkui, kad atlikus tardymą paaikškėjo tokie faktai. Pas Vilkaviškio kleboną nuolat gyvenęs kun. A. Miškevičius, bažnyčioje priėmęs iš susirinkusių sukilėlių priesaiką ir pašventinę jų

ginklus. Karo lauko teisme Suvalkuose kun. A. Miškevičius, turįs 80 metų amžiaus, teisinosi, kad sukilėliai jį privertė tai daryti. Teismas 1863 m. lapkričio 1 d. nutarė nubausti administracine tvarka. Karo viršininkas, kuris turėjo paskirti bausmę, atsižvelgdamas į visišką kun. A. Miškevičiaus suvaikėjimą, pavedė Seinų vyskupui, kad senolį gerokai išbartų.

25. **Oleka Saliamonas** (1832–1920), Seinų kunigų seminarijos profesorius ir katedros vikaras, buvo apkaltintas, kad sukilimo metu dalyvavęs eisenoje, kurioje buvo giedamos revoliucinės giesmės. Be to, savo pamoksluose raginęs žmones sukilti ir dalyvavęs pas Suvalkų kleboną Viežbovskį pasitarime sukilimo reikalais. Atiduotas policijos priežiūrai, o 1866 m. buvo pašalintas iš Seinų ir kelerius metus dirbo įvairiose parapijose vikaru. Bandymai grąžinti jį į Seinus nepavyko, nes Lomžos gubernatorius jokiū būdu nesutiko, kad kun. S. Oleka užimtų vietą seminarijoje. Savo 1868 m. lapkričio 26 d. rašte Varšuvos generalgubernatoriui jis rašo, kad „kun. S. Oleka esąs policijos priežiūroje ne dėl kokio nors nesusi-pratimo, o tik už jo politinį nepatikimumą. Toks pavojingas asmuo, taip priešiška nusistatęs teisėtoms valdžios atžvilgiu, jokiū būdu negali užimti profesoriaus vietos seminarijoje“.

26. **Olšauskis Vaitiekus** (1806–1889), Vygrių klebonas, 1865 m. nubaustas sumokėti 200 rublių baudą, kaip susijęs su sukilėlio Simono Suchockio pakorimo įvykiu.

Muravjovas – korikas. 1863 m. Autorius K. Cerpinskis. Šiauliai, XIX a. 3 deš.

27. **Oškiniuskas Vincentas**, Punsko vikaras, buvo teistas Augustave dėl 1863 m. sukilimo įvykių, tačiau teismo sprendimas nėra žinomas. Nežinomas ir tolimesnis kun. V. Oškiniausko likimas.

28. **Pruselaitis Jonas** (1826–1900), Veiverių klebonas ir Seinų kunigų seminarijos profesorius, buvo suimtas ir kalintas Kauno kalėjime. Tardymas tęsėsi nuo 1863 m. birželio 27 d. iki gruodžio 15 d. Buvo paleistas, nes nesurinkta įrodymų, kad kun. J. Pruselaitis turėjo ryšių su sukilėliais.

29. **Radziukynas Motiejus** (1837–1912), dzūkų kraštotyrininko Juozo Radziukyno brolis, Garliavos vikaras, suimtas 1863 m. rugpjūčio 30 d. Balbieriškio valsčiuje, Duselinkos kaime, dėl to, kad 1863 m. vasario 1 d. bažnyčioje perskaitė sukilėlių manifestą bei įtariamias buvęs sukilėlių daliniuose. Teismas 1865 m. sausio 30 d. nuteisė jį išsiųsti į Sibirą. Ten apsisotojo Išym mieste, kur iš vietos valdžios gaudavo po 15 kapeikų diena pragyventi ir po 1 rublį 20 kapeikų mėnesiui butui. Iš Sibiro grįžo 1875 m.

30. **Rinkevičius Jonas Feliksas** (g. 1801), Krokialaukio klebonas, nubaustas 112 rublių 84 kapeikų bauda dėl to, kad priėmė pas save sukilėlius.

31. **Sakavičius Vincentas** (1833–1898), Suvalkų vikaras, areštuotas 1865 m. sausio 13 d. ir tardomas dėl dalyvavimo jau numalšintame sukilime. Tardymo pasekmės nėra žinomos.

32. **Senkus Tomas** (1817–1901), Pajevonio klebonas, Varšuvos generalgubernatoriaus 1863 m. rugpjūčio 17 d. sprendimu buvo ištremtas į Vologdos guberniją Rusijoje, už tai, kad iš sakyklos raginęs parapijiečius stoti į sukilėlių gretas ir rinkęs sukilėliams ginklus, drabužius ir maistą. 1871 m. jam leista grįžti į Kuršą. Apsigyveno Laucenėje, Ilūkštos apskrityje. Rusijos caras 1884 m. spalio 4 d. leido kun. T. Senkui grįžti į savo kraštą, tačiau su sąlyga, kad negali apsigyventi

tose srityse, kur buvo unitų, pervestų į stačiatikybę.

33. **Strimavičius Simonas** (1814–1890), Seirijų klebonas, 1865 m. liepos 31 d. teismo sprendimu atiduotas slaptosios policijos priežiūrai už tai, kad atvykstančius į Seirijus sukilėlius sutiko procesijoje, juos laimino, šlakstė švęstu vandeniu.

34. **Strupinskas Andriėjus** (1829–1892), Igliaukos vienuolyno marijonas. 1865 m. jis buvo paskirtas vikaru į Daukšius. Kadangi buvo prisidėjęs prie sukilimo, jausdamas pavojų būti suimtas, pasinaudojo valdžios pasiūlymu išvykti į užsienį be teisės grįžti atgal. Leidimą gavo tais pačiais metais.

1866 m. jau gyveno Jungtinėse Amerikos Valstijose. 1872 m. buvo paskirtas Shenandoah, Pa. lietuvių–lenkų klebonu, kur pastatė Šv. Kazimiero bažnyčią. Klebonu išbuvo iki 1877 m. Vėliau gyveno privačiai pas gimines Gilberton, Pa. Knygoje „Lietuviai Amerikoje“ (1899 m., p. 13) rašoma, kad „jis buvęs laike maišto lenkų abaze kapelionu, paskui, susektas maskolių, spruko per Prūsų į Suvienytas Valstijas, kur atvykęs apsigyveno mieste Chester, ties New Yorku klioštoriuje metuose 1866“.

35. **Šulcas Vincentas** (1828–1868), Liškiavos vikaras, už tai, kad žinojo ir nepranešė valdžiai, jog vienuolyne yra sukilėlių ir nepasiuntęs valdžiai sukilėlio Nedzinsko, kuris atvyko į vienuolyną, buvo nubaustas 100 rublių bauda, bet Vilniaus generalgubernatoriaus M. Muravjovo

1863 m. sukilimui atminti. Autorius A. Chlebowski. Varšuva. XIX a. pr.

1864 m. liepos 30 d. sprendimu, konfiskavus turtą, buvo išsiųstas į Sibirą, ten mirė 1868 m. rugsėjo 27 d.

36. **Tatarė Antanas** (1805–1889), Sintautų klebonas, buvo įtariamasis raginęs valstiečius sukilti, ap rūpinęs sukilėlius maistu, todėl 1863 m. lapkričio 12 d. nuteistas išsiųsti į Penzos guberniją, Rusijoje ir ten laikyti policijos priežiūroje. Iš-tremtas gyveno Horodyšče ir gaudavo iš vietos valdžios po 15 kapeikų diena pragyventi ir 1 rublį 50 kapeikų mėnesiui mokėti už būstą. Bet nuo 1864 m. rugsėjo 1 d. valdžia nustojo jam mokėjusi pašalpą, nes Suvalkų gubernatorių pranešė, jog pats pasiūsiąs kun. A. Tatarėi pakankamai pinigų gyvenimui. 1869 m. Varšuvos generalgubernatoriaus sprendimu

jam buvo leista grįžti į Lomžos guberniją, kur jis 1872 m. sausio 12 d. buvo paskirtas Tykocino vikaru. Senatvėje prisiglaudė Lomžoje pas seseris vienuoles, ten ir mirė.

37. **Ūsevičius Jonas** (1816–1903), Liubavo klebonas, buvo apkaltintas išipainiojęs į politinį Liudviko Puciatyckio judėjimą. Buvo suimtas, nes įtariamas įkalbinėjęs gyventojus sukilti. Kurį laiką kalintas kalėjime, išardytas ir paleistas su policijos priežiūra.

38. **Vaišnora Augustinas** (1816–1888), Vištyčio klebonas, už tai, kad palaikęs ryšius su sukilėliais ir nusišlėpęs pavardes tų, kurie buvo įstoję į sukilėlių būrius, 1864 m. rugpjūčio 3 d. buvo nuteistas 12 m. katorgos darbams Sibire. Iš Varšuvos išsiųstas į bausmės atlikimo vietą 1864 m. rugsėjo 2 d.

39. **Vaišnora Kazimieras** (g. 1817), Garliavos klebonas, už tai, kad asmeniškai dalyvavo sukilime buvo suimtas ir tardymo metu laikomas kalėjime. Teismas, vykęs 1865 m. birželio mėn., nusprendė į bausmę įskaityti kalėjime praleistą laiką, dar pridėti 100 rublių piniginę baudą ir atiduoti policijos priežiūrai.

40. **Žilinskas Jonas** (1814–1881), Igliaukos vienuolyno marijonas, rusų valdžios buvo apkaltintas prisaiškinęs sukilėlius. Karo lauko auditoriatas 1863 m. rugsėjo 23 d. nuteisė jį išsiųsti į Sibirą. Gyveno Kostromos gubernijoje, Koligryvos kaime. Rusijos caro „maloningu leidimu“ 1871 m. gegužės 13 d., kada buvo amnestuoti 1464 asmenys, tarp jų ir kun. J. Žilinskas, gavo teisę palikti Sibirą ir apsigyventi kur nori Rusijoje, išskyrus sostines Maskvą ir Petrapilį, šių sostinių gubernijas, Lenkijos karalystę ir Šiaurės–Vakarų krašto gubernijų sostines. Tada kun. J. Žilinskas apsigyveno Kurše, Ilūkštoje. Ten gyvendamas kreipėsi į Rusijos vidaus reikalų ministrą su prašymu leisti jam persikelti į Marijampolės marijonų vienuolyną. Rusijos caras 1875 m. rugsėjo 12 d. prašymą patenkino ir

kun. J. Žilinskas 1875 m. spalio mėn. atvyko į Marijampolę, kur gyveno iki mirties.

41. **Žukauskas Pranciškus** (1821–1866), Ročkų klebonas. Dar 1861 m. rugsėjo 19 d. Varšuvos generalgubernatoriaus kanceliarija pranešė Seinų vyskupijos vyskupui, kad kun. P. Žukauskas savo pamoksluose stengiasi sukelti parapijiečių neapykantą rusams, vadindamas juos priešais, tironais ir katalikų tikėjimo persekiotojais. Jis pataręs žmonėms, nesant ginklų, griebtis akmenų ir kuolų, ir netgi turėjęs drąsos patį Rusijos carą pavadinti tironu. Be to, jis pamokinęs savo parapijiečius patriotinių giesmių, pats jas intonuodavęs ir priduodavęs joms prasmę, kad naikintų ir tramdytų rusus. Vyskupas Lubienskis 1863 m. rugsėjo 30 d. rašė valdžiai, gindamas kun. P. Žukauską, kaltinamą žmonių kurstymu prieš valdžią. Vyskupas rašė: „Su visa energija tyros ir įžeistos sąžinės, atmetu Bažnyčiai daromą įžeidžiantį įtarimą, kurį, man rodos, galima neklystant įžiūrėti Didžiai Gerbiamo Pono išsireikimuose.“ Bet tas gynimas nepadėjo. Generalgubernatorius įsakė kun. P. Žukauską iškelti iš Ročkų. Vyskupas jį perkėlė į Vizną. Varšuvos generalgubernatoriaus kanceliarija 1864 m. kovo 21 d. pranešė Seinų vyskupui, kad kun. P. Žukauskas buvo areštuotas už tai, kad prisidėjo prie sukilimo. Tai pranešant, dar informuota, kad kun. P. Žukauskas, paskirtas pagalbėti Viznos kunigams, aktyviai prisidėjo prie sukilimo, nes laikė savo namuose sukilėlius, siuntė naujai užverbuotus į sukilėlių būrius ir parūpino jiems visokio maisto atsargų. Dėl to Karo teismas nutarė atimti iš kun. P. Žukausko kryžių, medalį, 1853 m. ir 1856 m. kariškus pažymėjimus, kunigo vardą, visas kunigo teises ir privilegijas, o patį išsiųsti į Sibirą, kur jis 1866 m. kovo 18 d. mirė.

Iš šio sąrašo matyti, kad Seinų vyskupijoje dėl 1863 m. sukilimo nukentėjo 41 kunigas, iš kurių vienas

sušaudytas, o 18 ištremti į Sibirą. Šis lietuvių kunigų sąrašas nėra galutinis, nes jis sudarytas pagal kunigų gyvenamąsias vietas lietuviškoje Seinų vyskupijos dalyje. Bet yra žinoma, kad Seinų vyskupijoje lietuvių kunigų buvo dauguma, kai kurie jų dvasinį darbą dirbo ir lenkiškoje vyskupijos dalyje. Tad ne vienas dar galėjo būti ir nukentėjęs lenkų kunigų sąrašė.

Seinų vyskupijos lenkiškoje dalyje dėl 1863 m. sukilimo nukentėjo šie kunigai: F. Augustowicz, S. Bukowski, A. Brzostowski, J. Chojnowski, W. Dłużniewski, J. Dziekoński, J. Extowicz, S. Jamiołkowski, J. Kocmierowski, P. Kossakowski, J. Rasowski, W. Osiński, B. Piekorski, W. Pogorzelski, M. Skiwski, W. Stefanowski, A. Szepietowski, W. Tychoczewski, A. Tyminiński, J. Umiński, M. Wysocki, J. Zalewski ir J. Zambrzycki – iš viso 23 kunigai.

Iš viso Seinų vyskupijoje dėl 1863 m. sukilimo nukentėjo 64 kunigai. Po sukilimo Seinų vyskupijoje buvo uždaryti šie vienuolynai: marijonų Mirosłave, Igliaukoje ir Sasnavoje, bernardinų Tykocine, reformatų Smalėnuose, pranciškonų Staviskuose ir karmelitų Vonsoše.

Literatūra:

1. Augustinas Janulaitis. 1863–64 m. sukilimas Lietuvoje. Kaunas, 1921.
2. Leonas Bičkauskas-Gentvila. 1863 metų sukilimas Lietuvoje. Vilnius, 1958.
3. Bronius Kašielionis. Dainava. Seinų kraštas (Istorija, kultūra, žmonės). Vilnius, 2002, p. 98, 103–106.
4. Spausdintieji ir nespausdintieji 1863–64 m. sukilimo raštai. Karo archyvas, t. 1. Kaunas, 1925, p. 208–232.
5. Vytautas Steponaitis. Medžiaga 1863–64 m. sukilimo istorijai. Karo archyvas, t. 2. Kaunas, 1925, p. 62–155.
6. Dr. Juozas Vaišnora. 1863 metų sukilimas Suvalkijoje. Tautos praeitis, t. 2, kn. 2. Chicago, 1965, p. 107, 108, 112, 113, 114–122.

Partizanų dešinioji ranka. Ryšininkė Veronika Judickaitė-Grigutienė

JURGITA STANKAUSKAITĖ

Ne taip jau seniai imta lukštentinti pokario Lietuvos istoriją. Apie partizaninį judėjimą dar ilgai buvo tylima arba vos šnabždama pakampėmis. Visa tai, kas vyko šaltu juodžemiu užverstuose lietuvių gyvenimuose, okupacijos metais neturėjo galimybės išlįsti į paviršių. Tik iškovota nepriklausomybė padėjo miškui garsiau ošti ir jo aidui prabilti. Partizanų bei ryšininkų vardai labai pamaži ir nedrąsiai pradėjo vis garsiau sklįsti po visuomenę. Šiandien niekas nevaržo kalbėti apie miško brolius, kurių likimai glaudžiai susiję su mūsų kraštu. Jų svarba tokia pat didelė, kaip ir jų talkininkų, vadinamųjų ryšininkų. Metai iš metų žinių apie juos vis daugėja. Jeigu buvo daug žodžių nutylėta, tai vien dėl atsargumo ir saugumo. Ne tiek savo, kiek šeimos.

Mūsų kraštas buvo vienintelė jungtis tarp Lietuvos ir Vakarų. Visoje Lietuvoje išsibarstę partizanai ieškojo būdų, kaip pasauliui pranešti apie klaidią padėtį šalyje. Punsko ir Seinų kraštas buvo viena iš vietų, kur jie galėjo rasti vietą bunkeriams išsikasti, susikurti nepavydėtinų sąlygų slėptuves ir slapta veikti Tėvynės naudai. Visi jie didelės paramos sulaukdavo iš tokių pat drąsuolių – ryšininkų, galinčių padėti, pamaitinti, apsiginti ir nepasiduoti. Viena jų buvo Veronika Judickaitė-Grigutienė, kuri ištiesė pagalbos ranką gerai žinomiems dviem partizanams: Jurgii Krikščiūnui-Rimvydui ir Vytautui Prabuliui-Žaibui.

Kaip žinia, Jurgis Krikščiū-

nas-Rimvydas buvo Dainavos apygardos štabo viršininkas. Tą dieną, kai Vaičiuliškėje pas Pauliukonius lenkų kariuomenė suėmė M. Šlezevičių ir perdavė jį rusams, partizanų vadu tapo Bonifacius Rutkauskas. Jis ir jo brolis Algis dalyvavo kovose su rusais, bet neatlaikę jų spaudimo žuvo. Sumažėjęs partizanų gretoms, vado pareigas perėmė Jurgis Krikščiūnas-Rimvydas. Jo partizanų būriui priklausė penkiolika asmenų. Šis būrys slapstėsi bunkeriuose pas Judickus Budiškėse (lenk. Budzisko) ir Pauliukonius Vaičiuliškėje.

Susitelksime ties Judickais ir minėta ryšininke Veronika Judickaitė-Grigutienė. Šios šeimos namai stovėjo prie pat Lenkijos ir Lietuvos sienos. Tai buvo patraukli vieta bet kuriems atėjūnams: vokiečių ar rusų kareiviams, lenkų pasieniečiams, besislapstantiems partizanams. Po Judickų tvartu buvo iškastas bunkeris, kuriame tyliai sėdėjo miško broliai. Pasakota, kad Veronika, norėdama pamaitinti partizanus, turėdavo tai padaryti taip, kad joks saugumietis nesuprastų. Virtuvėje stovėdavo kiaulinis kibiras su maisto likučiais. Paėmusi jį į rankas, pranešdavo „svečiams“ privalanti šunims maisto numesti. Pakeliui prigriebdavo iš anksto paruoštą skudurėlyje įsuktą lašinių ir duonos gabaliuką. Maistą perduodavo labai greitai ir paslapiomis, kad tik niekas nieko neįtartų.

Pirmiausia pas Judickus gana ilgai gyveno partizanai Antanas Kvedaravičius ir Kazimieras Urbana-

pasitraukęs Vytautas Prabulis-Žaibas. Tik po kurio laiko, kai vyko įtempti susirėmimai Lenkijoje, šiame krašte pasiliko ir J. Krikščiūnas, ir Bronius Saveikis-Klajūnas. Pastarasis nusprendė susirasti V. Prabulį ir Kvedaravičių. Tuomet jų čia buvo keturi – du pas Judickus ir du pas Pauliukonius.

Svarbu pabrėžti, kad Jurgis Krikščiūnas-Rimvydas turėjo dvi slaptas globėjas ir ryšininkes. Tai buvo Teklė Pauliukonytė „Smilgutė“ ir minėtoji Veronika Judickaitė-Grigutienė „Mirta“. Pasirodo, kad apie Veroniką, tapusią ryšininke, nežinojo nei jos tėvai ar broliai, nei jokie kiti partizanai. Įdomu, kad be jų buvo dar du vyrai ryšininkai, kurie net nenumanė apie minėtas partizanų pagalbininkes. Sakyta, kad laikui bėgant vyrai tapo nepatikimi, tad jų vietą užėmė „Smilgutė“ ir „Mirta“.

J. Krikščiūnas paprašė „Mirtos“ padaryti B. Saveikiui nuotrauką, nes šiam reikėjo paso. Veronika turėjo pasitarti su savo vyru, kaip tai galėtų padaryti. Nusprendė pasiskolinti fotoaparata iš Broniaus Pečiulio namų Peleliuose. Kadangi Bronius buvo jau miręs, pagalbos paprašė jo žmonos. Moteris atsisakė padėti, pabijojo, kad tai nelaimės neužtrauktų. Anais neaiškiais ir pilnais šnipų laikais bet koks veiksmas galėjo būti panaudotas prieš šeimos sveikatą ir gyvybę. Veronika, nežinodama, kaip išpildyti partizanui duotą pažadą, prisiminė gerą draugą fotografą Antaną Burbą. Susisieikė su juo, bet nepasakė tiesos, kam iš tikrųjų reikalingas

Veronika Judickaitė-Grigutienė

fotoaparatas. Papasakojo jam sugalvotą istoriją apie vyrus, norinčius susirasti giminaičius Amerikoje. Be tinkamos nuotraukos tai būtų buvę neįmanoma padaryti. Nieko A. Burbas neįtardamas, sutiko paskolinti fotoaparata. Netrukus B. Saveikis turėjo nuotrauką lenkiškam pasui pagaminti, bet susidūrė su kita kliūtimi. Dokumentui reikėjo pavyzdinio lenkiško paso. Skolinti jį buvo gana pavojinga, tačiau atsirado žmogus, sutikęs jiems padėti. Tai buvo Pranas Grigutis. Dokumentas buvo gaminamas visą savaitę. Tik atgavęs pasą Pranas galėjo saugiai išeiti į lauką.

J. Krikščiūnas ėmėsi planuoti kelionę į Vakarų. Partizanams reikėjo pasiekti Suvalkų traukinių stotį. Kelią į ją galėjo žinoti tik vietos gyventojai. Padėti sutiko punskietė Janušavičienė. Nors pati kelio nežinojo, sugalvojo eiti geležinkelio ir taip prieti

stotį. Jų nelaimė prieto tilto stovėjo du kareiviai. Vieni kitus pamatė ir įvyko susišaudymas. Planas neišdegė. Reikėjo grįžti atgal. Sužinojo, kad juos išdavė vienas iš anksčiau minėtų vyrų ryšininkų. Tuo metu pas Pauliukonius dirbo Zenonas Viganauskas. Einantį po darbų namo sulaukė rusų kariai su išdaviku. Zenonas pažino partizanų ryšininką, pakiusį koją čia veikusiems miško broliams. Nieko nelaukęs viską papasakojo Veronikai. Moteris privalėjo saugotis gerai pažįstamo buvusio ryšininko ir elgtis su juo atsargiai. Pasirodo, kad net pats išdaviko brolis, rūpindamasis

Lietuvos laisvės labai veikiančiais žmonėmis, taip jai pasakė: „Verute, jeigu Tu žinai, kur tie vyrai, partizanai, ar nujauti, kur jie gali būti, tai TEGUL SAUGOJASI MANO BROLIO“. Partizanai buvo priversti trauktis, išsikasti bunkerį naujoje vietoje. Labai greitai viena slėptuvė buvo sukurta Šlynakiemyje Jakimavičių eglyne, kur saugojosi V. Prabulis ir J. Krikščiūnas, o kita Šilainėje pas Antaną Paznėką, kurioje apsistojo B. Saveikis ir A. Kvederavičius. Kiek vėliau pastarieji partizanai bunkerį išsikastė Šlynakiemyje pas Valenską.

Budiškėje gyvenantys Grigučiai, matydami vis daugiau išdavysčių, jautė, kad blogai aplinkui juos dedasi. Jiems buvo patarta išsikraustyti. Netrukus persikėlė gyventi į Ožkinius. Būdami arčiau partizanų bunkerio, neatsisakė toliau jiems padėti. Netrukus pas Grigučius atėjo

J. Krikščiūnas ir paprašė pagalbos susitikti su lenkų partizanais. „Mirta“ susipažino su Č. Vavoku (lenk. Wovak), besislapstančiu Burdino (lenkų partizano) bunkeryje. Susitiko tik su B. Saveikiu ir A. Kvederavičiumi, o J. Krikščiūnas atsisakė su jais eiti, kadangi jo jau ieškojo kariuomenė. Pastebėjo kažką vaikstantį apie eglyną. Jau tos pačios dienos vakarą vyrai nusprendė trauktis, todėl vėl pagalbos ėmė ieškoti pas Grigučius, ištikimą jiems Veroniką. Moteris buvo tvirtai pasiryžusi jų neatstumti ir visuomet padėti. Jos sprendimui pritarė vyras. Nieko nelaukdami per naktį išsikastė bunkerį. Dirbant tamsiai J. Krikščiūnas pamatė akinius ir diržą, kuris, matyt, vyrui trukdė kasti slėptuvę. Nusprendė dingusių daiktų paieškoti kitą dieną, kai teks sugrįžti į Šilainę bunkeriu įėjimą padaryti. Deja, miško broliai nespėjo. Kitą dieną vyrai planavo persikelti į naują vietą, bet ryte iš jų bunkerio sklindantys verdamų pusryčių dūmai ėmė juos ir išdavė. Kariuomenė apsupo eglynėlį. Į bunkerio vidų įmetė granatą. J. Krikščiūnas greitai stvėrė sprogmenį ir spėjo išmesti laukan, tačiau nudegė ranką. Tiek jis, tiek V. Prabulis suprato neturintys jokių šansų nugalėti priešų ir nusprendė nusižudyti. J. Krikščiūnas ir V. Prabulis nusišovė. Tuo metu, kai juos vežė į Suvalkus, J. Krikščiūnas dar buvo gyvas, bet pakeliui mirė.

Po šio įvykio prasidėjo bunkerio ieškojimai ir kratos. Grigučių kluone buvo rastas J. Krikščiūno diržas. Kadangi šeima čia buvo atsikėlus tik prieš pusmetį, Pranas Grigutis išsiginė nieko apie jį nežinantis. Bet tai buvo tik visų baisių pradžia...

*Pasakojo „Mirtos“ dukra
Veronika Stoskeliūnienė-Grigutyte*

(Bus daugiau)

Išnykę ir nykstantys kaimai

PAŠALČIAI

Pašalčiai – buvęs kaimas, dar tarpukariu turėjęs savo seniūną. Šis kaimelis, 1941 m. sumažėjęs jame gyventojų, prijungtas prie Šlynakiemio. Pašalčių pavadinimas kilęs nuo Šalčios upės vardo. Šis upelis išteka iš šiauriau Šaltėnų kaimo ir dar šiauresnio Ramonų kaimo šaltinių ir maždaug už 10 km įteka į Bokšio ežerą. Melioruojant laukus, melioruota ir Šalčia. Ji gerokai pasiaurėjo. Pakito šio upelio ir pagrindinis šaltinis Šaltėnų kaime. Vietoje, kur dabar Šalčių kerta Šipliškės–Smalėnų–Seinų plentas, buvo vandens malūnas. Jis priklausė Žabariškių dvarui. Tame malūne kurį laiką gyveno broliai Buliai, kurie dar XIX

Pašalčiai

Tomo Budzeikos nuotr.

šimtmetėje išvyko į JAV. Dešiniame Šalčios krante stovėjo malūno darbininkams pastatytos trobelės. Kadangi šis kraštas priklausė Lenkijos karalystei, visur veržėsi valstybinės kalbos įtaka, taigi ir ši vieta pavadinta Bulevizna.

Tomas Budzeika

ŠVENTIŠKĖS

*Rūbai mainos margi
Kur pirmiaus žmonių
Gyventa kalbėta
Dabar jau nei
Paukštelių nepačiulbėta
Petras Venslauskas, Kreivėnai*

Petras Venslauskas (1895–1988) iš Kreivėnų kaimo savo paliktuose užrašuose nurodo, kad Šventiškių kaimo gyventojai 1919 m. išmirė nuo ligos, vadinamos „ispanka“ (išpaniškasis gripas). Įtai ką rašo P. Venslauskas: Kiek aš prisimenu, tai pirmutiniai nuo Punsko kaimo, tai buvo Jurgis Senda, paskui

Slabašauskas, Šliaužys, Mielkus ir Itatai. Išmirus gyventojams šis kaimas prijungtas prie Kalinavo.

Paulina Valinčiūtė

SŪDIŠKĖS, BUIVIŠKĖS, KNYPAVAS

Punsko girios pakraštyje XVI ir XVII a. įsikūrė nedidelės gyvenvietės: Sūdiškės, Buiviškės, Knypavas ir Burokai. Laikui bėgant kai kurių gyvenviečių vardai išnyko. Burokų kaimas pasiliko įsiterpęs tarp Valinčių, Kampuočių, Paliūnų, Senųjų Alksnėnų ir Užukalnių.

Sūdiškių kaimas buvo nedidelis, įsikūręs dabartinių Valinčių teritorijoje. XVII a. išnykusio Sūdiškių kaimo liudininkas – išlikęs Valinčių aukščiausias kalnas Sūdakalnis. Toliau į rytus prie Buivio ežero jau XVI a. pabaigoje buvo Buiviškių gyvenvietė. Išskirtus Punsko girių ir panaikinus girininkiją, Buiviškės atiteko Pelelių dvaro valdoms. 1789 m. dvaro sąraše užrašyti 26 Buiviškių valstiečiai. XIX a. viduryje mūsų krašte vyko rėžinių sodžių

Kryžius Šventiškių (dab. Kalinavo) kaime netoli Slovakų sodybos

Paulinos Valinčiūtės nuotr.

skirstymas į viensėdžius. Burokai ir Buiviškės, išeidami į kolonijas, susivienijo į vieną kaimą. Nuo to laiko Buiviškių vardas išnyko, o Burokai išaugo į didelį kaimą.

Knyptavas buvo maža gyvenvietė. Jos būklės buvo į šiaurę nuo Buivio ežero. Prūsmečio laikais šis kaimas prijungtas prie Burokų.

Alvydas Severinas

ALKSNĖNAI

Alksnėnai vardą gavo turbūt nuo jau išnykusio Alksnos upelio. 1920 m. atsiradus sienai, Alksnėnų Grimalauskai, Jankauskai ir Makauskai liko atskirti nuo viso kaimo ir dabar priklauso Kreivėnų kaimui.

Edita Bobinaitė

Alksnėnų (dab. Kreivėnų) kaimo dalis

Editos Bobinaitės nuotr.

KLAIDOS ATITAIŠYMAS

„Aušros“ 22 numeryje pastebėta klaida - 17 puslapio dešinės skilties pirmame sakinyje vietoje Kazys Dapkevičius turi būti Petras Dapkevičius.

Atsiprašome

PARDUODU

keturių vietų karvių melžimo aikštelę „Eglutė“ (Lietuva).

Tel. +370 861685711

2020-IEJI SKELBIAMI TAUTODAILĖS METAIS

Ta proga, minint Lietuvos Nepriklausomybės dieną, Punksko LKN norėtų surengti mūsų krašto tautodailininkų parodą. Taigi kviečiame visus, kurie užsiima rankdarbiais, puoselėja senaisiais arba kuria naujas formas ir tradicijas.

Jūsų darbų lauksime iki 2020 m. sausio mėn. pabaigos.

Lietuvos žiniasklaida

2019-11-23–12-05

Ši kartą daugiausia dėmesio ir „didžiausios meilės“ apraiškų iš žiniasklaidos ir visuomenės sulaukė Vyriausybė: žurnalistai savo „meilę“ rodė kritiškais straipsniais, o piliečiai – piketais, streikais.

Dažniausiai žiniasklaidoje minėtas Jaroslavas Narkevičius, Lietuvos lenkų rinkimų akcijos-Krikščioniškų šeimų sąjungos (LLRA-KŠS), šiemet po prezidento rinkimų prisidėjęs prie valdančiosios koalicijos, prieš tris mėnesius deleguotas į susisiekimo ministrus. Pirmiausia jis pradėtas kritikuoti dėl to, kad be aiškių priežasčių atleido Lietuvos pašto valdybą, vėliau žiniasklaida „atkasė“, kad vizito Jungtiniuose Arabų Emyratuose metu pietavo už valstybės įmonių pinigus. Maža to, pasirodė, kad jis turi būstą Vilniuje, bet vis tiek gavo kambarį Seimo viešbutyje, o jame gyvena jo duktė.

Nors J. Narkevičius už pietus paskubėjo susimokėti, o ir apie kambarį viešbutyje kalbėjo esą jis nieko neleistino nepadaręs, tačiau čia nuskambėjo „premjero gatvės“ istorija, kurioje ne paskutinį vaidmenį, žurnalistų ir opozicijos nuomone, vėl suvaidino Narkevičius.

Pasirodo, kaip paaikšėjo portalui 15min.lt atlikus tyrimą, iš Vilniaus rajono kelių asfaltavimui papildomai skirtų 300 tūkst. eurų (o juos skyrė Vyriausybė...) beveik visa suma atiteko Smiglių kaimo Upės gatvei, kurioje gyvena premjeras Saulius Skvernelis, asfaltuoti.

Agentūros BNS duomenimis, pinigų Vilniaus rajono savivaldybė gavo rajono meri Marijai Rekst nusiuntus raštą J. Narkevičiaus vadovaujamai Susisiekimo ministerijai. Dokumente nebuvo nurodyta nei konkretaus objekto, nei konkrečios prašomos skirti sumos.

Savivaldybė savo sprendimą aiškino tuo, kad nedidelė šios gatvės atkarpa jau buvo asfaltuota pernai iš dalies gyventojų lėšomis, taip pat – daugkartiniais bendruomenės prašymais ir Vadovybės apsaugos departamento raštais, „reikalavimu“ rekonstruoti Upės gatvę.

Žiniasklaida, politologai ir opozicija jau po pirmų J. Narkevičiaus „suklydimų“ kėlė klausimą dėl jo tinkamumo eiti ministro pareigas, o pradėjus asfaltuoti „premjero gatvę“ daugelis buvo įsitikinę, kad kito kelio nėra – tik jam atsistatydinti.

Nepasitikėjimą ministru išreiškė ir prezidentas. Jo raginimą susisiekimo ministrui trauktis Prezidentūroje perdavė G. Nausėdos patarėjas vidaus politikos klausimais Povilas Mačiulis.

„Tai jau ne tik asmeninės ministro problemos. Nesibaigiantys klausimai trukdo ne tik susisiekimo sektoriui, bet ir visos Vyriausybės veiklai. Tai mažina pasitikėjimą valdžios institucijomis. Prezidentas nebegali pasitikėti šiuo ministru ir mano, kad jis privalo trauktis iš užimamų pareigų. Ministras parodė, kad jo veiklos ir darbo kultūra netinkama šioms atsakingoms pareigoms. Prezidentas laukia, kad premjeras nedelsdamas priimtų principingą sprendimą dėl ministro ateities.

Prezidentas mano, kad valdančioji koalicija ir jį delegavusi partija gali pasiūlyti kitą kandidatūrą į susisiekimo ministro poziciją“.

Tuo metu pats J. Narkevičius „Lietuvos ryto“ laidoje „Ne spaudai“ apie „asfalto istoriją“ sakė: „Ne Vyriausybėje priimami sprendimai. Vyriausybėje priimamas sprendimas skirti savivaldybei lėšas. Savivaldybės taryboje buvo posėdis, kuriame vienas balsiai nusprendė – šitą ir šitą gatvę asfaltuoti. Vyriausybės posėdyje buvo skirta suma, koncentruota rajonui.

Reikia klausti savivaldybės tarybos – jie parenka pirmo būtinumo gatves, kurias jie gali atlikti“. Ministro teigimu, dalis darbų jau buvo pradėti daryti prieš Vyriausybei skiriant lėšas.

Dėmė dėl asfalto krito ir ant premjero S. Skvernelio, tačiau jis grįžęs į darbą po gydymosi žurnalistams teigė, kad apie sprendimą dėl kelio asfaltavimo prie jo namų jis nežinojo.

„Nesikišau, nesikišu ir nesikišiu. Bendruomenė prisidėjo savo veiksmais, savo lėšomis, kad tas kelias, kurio laukė penki kaimai 30 metų, būtų pradėtas remontuoti. Mano, kaip opozicijos lyderis išsireiškė asmeninis keliukas, 80 metrų prieš trejus metus buvo išasfaltuotas už mūsų kaimynų lėšas“, – sakė premjeras.

O kalbėdamas apie prezidento pareikštą nepasitikėjimą susisiekimo ministru S. Skvernelis teigė kol kas ministro atleisti neketinąs. „Šiandien nematau nė vieno teisinio fakto, pagal kurį būtų galima reikšti pretenzijas ministrui, kad jis turėtų trauktis.

Po susitikimo su prezidentu priimsiu sprendimą, tačiau nedarysiu kol kas nieko skuboto, kas galėtų griauti valdančiąją koaliciją arba darytų įtaką Vyriausybės stabilumui, kai reikia priimti svarbiausius įstatymus iki gruodžio 17 dienos“.

Žiniasklaidos „skalbiamą“ J. Narkevičių užstojo „valstiečių“ ir LLRA-KŠS vadovai R. Karbauskis ir V. Tomaševskis, kurių nuomone šis skandalas nieko vertas, o „ugnį kursto“ užsakyta žiniasklaida, kuriai didžiausią įtaką daro konservatoriai.

G. Nausėda dar S. Skverneliui sergant teigė, kad premjeras visų pirma pats turi atsakyti į klausimus, kylančius dėl šalia jo namų tvarkomo kelio.

„Bandytas aiškinti, jog nežinojo, kas vyksta jam už nugaros, atrodo

truputėlių juokingai“, – apie S. Skvernelio pareikštas mintis žiniasklaidai LRT radijui sakė Vilniaus universiteto Tarptautinių santykių ir politikos mokslų instituto profesorius Tomas Janeliūnas.

„Klausimas, kuo tada rūpinosi premjeras, jei jis negali kontroliuoti to, kas vyksta jo kieme“, – teigė profesorius.

<...> „Visi puikiai supranta, kad politinė atsakomybė yra esminė kiekvienam ministrui. Ne kokie nors teisiniai pažeidimai, ne nusikaltimai, kas išvis būtų protu nesuvokiama. Politinė atsakomybė yra pagrindinis kriterijus, pagal kurį galima atleisti bet kurį ministrą.“

Aš nepamenu situacijos, kai prezidentui išreiškus nepasitikėjimą ministru, šis taip laikytųsi įsikibęs savo posto ir aiškintų, kad nieko neįvyko. Greičiausiai šis išbandymas baigsis ne ministro pergale, o paskutiniu prezidento žodžiu“, – komentavo T. Janeliūnas.

Po S. Skvernelio žodžių apie tai, kad šis kol kas neketinąs atleisti ministro, žiniasklaida tai įvardijo kaip „dar neregėtą politinį smūgį“ prezidentui bei šaltąjį karą tarp prezidento ir premjero.

Ta proga „Lietuvos rytas“ rašė: „Po tokios kaktomušos kilo ne vienas klausimas. Ar pareikšdamas nepasitikėjimą ministru G. Nausėda žinojo, jog S. Skvernelis bent jau nedelsiant neatleis J. Narkevičiaus? Kodėl vis dėlto pareikalavo ministro galvos – ir jei žinojo premjero poziciją, ir jei nežinojo?“

Anot politologo Kęstučio Girniaus, prezidentas greičiausiai nusprendė, kad tiesiog nebegali elgtis taip pat diplomatiškai kaip anksčiau, nes tai kenkia jo populiarumui (pagal pastaruosius visuomenės apklausos duomenis, G. Nausėdą per mėnesį palankiai vertinančių sumažėjo 10 proc., o nepalankiai vertinančių 5,5 proc. padidėjo).

Bet ar premjero atsakymas nėra dar skausmingesnis kirtis šalies vadovo politiniam autoritetui?

K. Girnius sutiko su tuo, bet spėjo,

jog J. Narkevičius vis dėlto bus atstaty-dintas iki metų pabaigos. Taip esą bus nušauti du zuikiai – valdančioji koalicija išliks priimant biudžetą, o vėliau bus atiduota duoklė prezidentui.

<...> Mykolo Romerio universiteto docentas Vytautas Dumbliauskas įsitikinęs, kad G. Nausėda padarytų didelę klaidą, jeigu nusileistų dėl J. Narkevičiaus: „Seimo daugumai jam paskelbė karą, jis privalo atsikirsti. Jeigu ir po šio antausio prezidentas nusileis, dėmė liks ilgam.“

<...> Pasiteiravus, ar galima tikėtis, kad G. Nausėda imtų reikalauti ir S. Skvernelio atsakomybės, jei jis toliau delstų priimti sprendimą dėl ministro, politologas Lauras Bielinis sakė, jog prezidentas taip turėtų pasielgti, nes premjeras dabar bando įrodinėti, kad moralė nesvarbu, jei įstatymai nepažeisti.“

Taigi, istorija su J. Narkevičiumi baigsis, ko gero, ne greit.

Valdantiejiems vis besigiriant gražiais darbais, žmonės apklausose sako, kad gyvenimas šaly negėrėja (kas valdančiuosius labai stebina). Dėl geresnio gyvenimo pernai kovojo beveik vien pedagogai. Šįmet dėl skurdžių atlyginimų, susitarimų nevykdymo ir gyvenimo blogėjimo vien pastarąjį mėnesį piketus organizavo ir gaisrininkai, aukštųjų mokyklų dėstytojai, su traktorais į miestų gatves išvažiavo ūkininkai. O ir apklausos rodo, kad valdžiai piliečiai didelės meilės nereiškia: Seimas apklausose pagal populiarumą – priešpaskutinis, Vyriausybė – ketvirta nuo galo... Kad po ministro Narkevičiaus istorijų valdžios reitingai dar sumažės, ko gero, neverta abejoti.

Matyt, kad tokie valdininkų veiksmai „užkniso“ ir jau minėtą T. Janeliūną. Jis socialiniame tinkle paskelbė laišką „R. Karbauskui, Agnei Širinskienei, S. Skverneliui ir visiems kitiems, kurie vis dar mano, kad turi valdžią.“

Laiške, kurį pagarsino ne viena žiniasklaidos priemonė, autorius rašė: „Vieninteliu (jūsų) tikslu tapo išsilaikyti savo postuose. <...> Jūs

užsikrėtėte mirtinu virusu, kuris pavertė jus „gyvais numirėliais“. Jums jau senokai neberūpi, kaip mažinti socialinę nelygybę. Jūs nebesirūpinate nei švietimu, nei sveikatos apsauga. Jūs rūpinatės tik savimi ir socialdarbiečiais, kurie prilipo prie jūsų kūno, kaip savarankiškai negalintis išgyventi parazitas.“

<...> Kai ėmė visai byrėti jūsų tariama dauguma, jūs lengvu mostu iškeitėte ministrą Roką Masiulį į KAŽ?? Į tą posovietinį juokdarį?? Nesugebantį kalbėti jokia užsienio kalba, tik rusiškai, „švonderiaujantį“ už kitų pinigų prie pietų ar vakarienės stalo!? Tokio ministro, kaip Narkevičius nebuvo jau gal dvidešimt metų, bet jūs vis dar manote, kad tai buvo būtina???

Kas jums atsitiko, kad vardan savo postą į koaliciją pasikvietėte Tomą Ševskį?? Ar jam kada nors rūpėjo valstybė? Jis net ne lenkas, o elementarus sovietinis mulkis, nes nė vienas save gerbiantis lenkas niekada nesegės Georgijaus juostelių ir negarbins sovietų, kurie žudė lenkus Katyneje. Ir jūs tokį veikėją pasikvietėte į koaliciją??

<...> Dabar jūs krokodilo ašaromis verkiate, kad nėra pinigų mokytojams, gydytojams, dėstytojams ir daugeliui kitų valstybės tarnautojų. Bet tuo pat metu randate 300 tūkst. eurų premjero keliukui suremontuoti. JUK TAI TYČIOJIMASIS IŠ VISŲ MŪSŲ! Jei jūs neturite valios rimtai įvykdyti biudžeto reformos, tai kokio velnio jūs atėjote į valdžią?? Keliukus pasiremontuoti?? Taip valdžia nesielgia. Taip elgiasi tik parazitai. Būtent jūs šiuo metu esate valstybės parazitai“, – aštriai rašė autorius.

Į politologo laišką valdantieji netruko sureaguoti.

Portalas lrt.lt straipsnyje „Širinskienė atsikirta Janeliūnui: tokie politologai yra palankūs konservatoriams“ rašė: „Tas T. Janeliūno pasisakymas rodo, kad konservatoriams ir kitoms politinėms partijoms palankūs politologai bando antrinti ir skleisti neva žinią, kad kažkas valstybėje yra nestabilu.“